

ÚJ

KÖZNEVELÉS

2022. ÁPRILIS | 78. ÉVF. 4. SZÁM

*Bartha
Álmos*

a QuizNight
alapítója

TANÓRÁN KÍVÜLI
FOGLALKOZÁSOK

OKTATÁSI
HIVATAL

Április 11.

A magyar kultúra napja

TÓTH ÁRPÁD

Körúti hajnal

Vak volt a hajnal, szennyes, szürke. Még
Üveges szemmel aludtak a boltok,
S lomhán söpörtek a vad kővidék
Felvert porában az álmos vicék,
Mint lassú dsinnek, rosszkedvű koboldok.

Egyszerre két tűzfal között kigyúlt
A keleti ég váratlan zsarátja:
Minden üvegre száz napocska hullt,
S az aszfalt szennyén szerteszét gurult
A Végtelen Fény milliomm karátja.

Bűvölten állt az utca. Egy sovány
Akác részegen szítta be a drága
Napfényt, és zöld kontyában tétován
Rezdült meg csüggeteg és halovány
Tavaszi kincse: egy-két fűrt virága.

A Fénynek földi hang még nem felett,
Csak a szinek víg pacsirtái zengtek:
Egy kirakatban lila dalra kelt
Egy nyakkendő; de aztán tompa, telt
Hangan a harangok is felmerengtek.

Bús gyársziréna bűgött, majd kopott
Sínjén villamos jaidult ki a térre:
Nappal lett, indult a józan robot,
S már nem látták, a Nap még mint dobott
Arany csókot egy munkáslány kezére...

Az iskola falain kívül

Szöveg: **Indri Dániel Janisz** főszerkesztő | Fotó: Dömölky Dániel

A nyár közeledtével számos kitűnő alkalom ígérkezik az iskola falain kívüli tudásszerzésre. Mindez azért is aktuális, hiszen az elmúlt két évben – a pandémia okán – sok korábban sikeres kezdeményezésnek kellett szüneteltetnie tevékenységét, meg kellett elégednünk a digitális tér kínálatával.

Azonban elengedhetetlen, hogy ne csak az osztályteremben, hanem különféle szakkörökhez való csatlakozással, múzeumok pedagógiai programjainak látogatásával, vagy akár bárkvízekre való részvétellel is elmélyíthessük tudásunkat. Sőt, sokszor lehet, hogy az így megszerzett tudás sokkal mélyebben beépül, nem utolsósorban pedig sok szép élménnyel is gazdagodhatunk.

E havi lapszámunknak ennek megfelelően a tanórán kívüli foglalkozások a fő témája.

Címlapos interjúnkban *Bartha Álmost*, a Magyarországon nagy népszerűségnek örvendő egyik legnagyobb bárkvíz, a QuizNight alapítóját kérdeztük arról, hogy miként ötvözi a minden héten megtartott kvíz egyszerre a tanulást és a szórakozást. Emellett több múzeumpedagógiai foglalkozást is bemutatunk, megismerhetik például a Magyar Nemzeti Galéria, a Magyar Nemzeti Levéltár Országos Levéltára és az Országgyűlési Múzeum színes programkínálatát, melyek egytől egyig kitűnő kikapcsolódást ígérnek. A szabadidő hasznos eltöltésére – színjátszó körökön, zene- és énekkari tevékenységeken át a különböző sporttevékenységekig, kültéri időtöltésekig – számos lehetőség adódik, ám kevesen tudják, hogy mindez milyen történelmi múltra tekint vissza. A tanórán kívüli nevelés fejlődését segít megismerni *Dallman Kristóftörténelmi* visszatekintésében.

Aktuális rovatunkban két izgalmas konferenciáról is olvashatnak. Az egyik egy újonnan induló pedagógus szakirányú továbbképzési szakot mutat be, mely során a 3D modellezés és nyomtatás, a robotika és a virtuális valóság használatát lehet elsajátítani. A másikban pedig egy nagyszabású neveléstudományi nemzetközi konferenciáról olvashatnak, melyen számos aktuális probléma is előkerült, a válaszokat pedig nemzetközi szakemberek igyekeztek megtalálni. Emellett *Oktatás-nevelés* rovatunk most induló cikksorozatában olyan applikációkat ajánlunk, melyek nagyban megkönnyíthetik az anyanyelvi kifejezőkészség fejlesztését.

Helytörténelmi kitekintő című rovatunkban ezúttal Szombathelyre látogattunk, ahol *Jáger Amália*, a Szombathelyi Nagy Lajos Gimnázium történelem–latin–angol szakos tanára mutatta be a város múltját és jelenét. *Érettségi változások* rovatunkban a digitális kultúra tantárgy várható változásait vettük górcső alá. *Lélekűbűvár* rovatunkban pedig – kissé rendhagyó módon – egy igazán különleges pedagógus, *Rudolfné Budavári Katalin* mesélt nekünk nevelési módszereiről, az asszertív kommunikáció és az inkluzív pedagógia fontosságáról. *Van új a NAT alatt* rovatunkban a földrajz tantárgy újdonságairól *Arday István* tankönyvszerkesztőt kérdeztük.

Jó olvasást kívánok!

Új Köznevelés magazin

Alapító: Emberi Erőforrások Minisztériuma

Kiadó: Oktatási Hivatal (OH)

Felelős kiadó: Brassói Sándor, az Oktatási Hivatal megbízott elnöke

Felelős szerkesztő: Kamp Alfréd
fősztályvezető

Főszerkesztő: Indri Dániel Janisz

Szerkesztő: Karkó Ádám, Schvéd Brigitta

Szerkesztőbizottsági tagok: Kaposi József,
Ötvös Zoltán, Sipos Imre

Olvasószerkesztő: Gyimesné Szekeres Ágnes

Tördelőszerkesztő: Pattantyus Gergely

Hirdetés: kozneveles@oh.gov.hu

Cikkeket az alábbi e-mail-címre várunk:

kozneveles@oh.gov.hu

Kéziratokat nem őrzünk meg és nem küldünk vissza. Meg nem rendelt cikkekért nem áll módunkban honoráriumot fizetni.

SZERKESZTŐSÉG:

Cím: 1074 Budapest, Rákóczi út 70–72.

E-mail: kozneveles@oh.gov.hu

Honlap: folyoiratok.oh.gov.hu/uj-kozneveles

Layout-tervek: Salt Communications Kft.

Címloldal fotó: Indri Dániel Janisz

Fotók: Shutterstock.com

ISSN 2064-0625

Terjedelem: 3 ív

Tartalom

BEKÖSZÖNTŐ

- 1 Indri Dániel Janisz: Az iskola falain kívül

AKTUÁLIS

KONFERENCIA

- 3 Úton egy modern képzés felé – beszámoló az Apor Vilmos Katolikus Főiskola továbbképzéséről
- 4 Európai nevelés, európai oktatás – beszámoló a Károlyi-család nemzetközi neveléstudományi konferenciájáról

OKTATÁS-NEVELÉS

- 6 Anyanyelvi kifejezőkészség fejlesztését segítő applikációk alkalmazása a pedagógiai tevékenységben (1. rész)

VAN ÚJ A NAT ALATT

- 14 Földrajz: Vannak folyamatok, amelyek megértéséhez elengedhetetlen a földrajz ismerete – interjú **Arday István** tankönyvszerkesztővel

- 17 ÉRETTSÉGI VÁLTOZÁSOK > Digitális kultúra

LÉLEKBÚVÁR

- 20 A kölcsönösség elvén kell működnünk – interjú **Rudolfné Budavári Katalin** pedagógussal

A HÓNAP TÉMÁJA: TANÓRÁN KÍVÜLI FOGLALKOZÁSOK

- 24 „Menő, ha tudsz valamit” – interjú **Bartha Álmossal**, a QuizNight alapítójával
- 29 Játékos művészettörténet: A Magyar Nemzeti Galéria múzeumpedagógiai foglalkozásai és oktatási segédanyagai
- 32 Kézzelfogható és átélhető történelem: Pedagógiai foglalkozások a Magyar Nemzeti Levéltár Országos Levéltárában
- 35 Dallman Kristóf: Szemelvények a tanórán kívüli nevelés történetéből
- 38 A múzeum, ami nemzetünk eszméjét vigyázza – interjú **Juhász Zoltánnal**, az Országgyűlési Múzeum (OM) vezetőjével és **Andrási Rékával**, az OM pedagógiai programjainak vezetőjével

A MI VILÁGUNK

HELYTÖRTÉNETI KITEKINTŐ

- 42 Szombathely: Megtartani és továbbvinni, amit az ősöktől kaptunk
- 44 Kulturális ajánló
- 46 Évfordulók
- 47 Iránytű
- 48 Pályázatok

Úton egy modern képzés felé

2022. március 24-én tartották meg az Apor Vilmos Katolikus Főiskolán azt a sajtónyilvános napot, amelyen meghirdették a 3D tanulás pedagógus szakirányú továbbképzési szakot, amelynek keretében a hallgatók elsajátíthatják a 3D modellezés és nyomtatás, a robotika és a virtuális valóság (VR) használatát. A képzésben részt vevő hallgatók a tárgyalásra vonatkozó ismereteket szerezhethetnek, gyakorlatias önállóságra tehetnek szert, amely munkájukban segítheti őket, illetve további képzési és fejlesztési lehetőségek nyílnak meg számukra.

Szöveg: **Karkó Ádám**

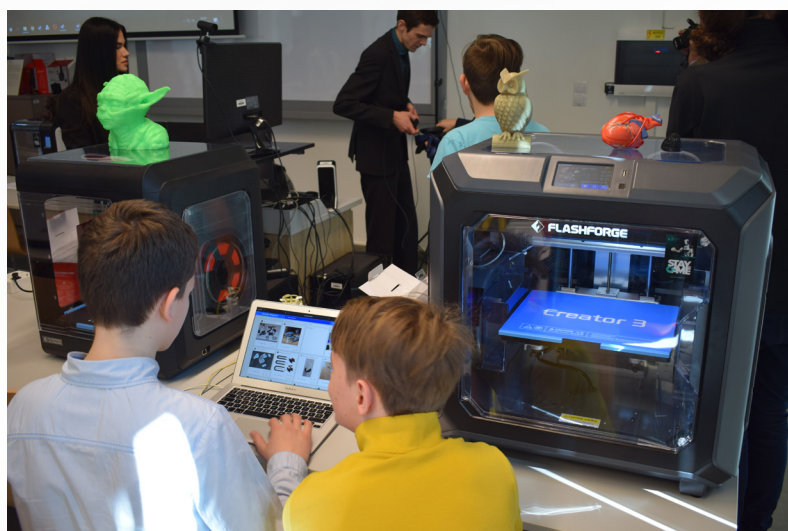

Az Apor Vilmos Katolikus Főiskola (AVKF) a Váci Egyházmegye fenntartásában működő, pedagógus- és szociálpedagógus képzéseket is kínáló felsőoktatási intézmény, mely az elmúlt években tanúbizonyságot adott arról, hogy a pedagógusképzésben és az oktatásban szükségszerűvé vált változásokra és igényekre reagáljon. Így a 21. századi oktatáskultúrában megjelenő digitalizációra reagálva nagy hangsúlyt fektet az intézmény az újabb technikák oktatásba integrálásával. Ezért hívták életre azt a szakirányú pedagógus-továbbképzést, amelynek jelentősége a korosztályok között kialakult, a mindennapi életben megjelenő digitalizációs problémák feloldására ad választ.

A 3D tanulás azt jelenti, hogy a hagyományos tanulási környezet kiegészül speciális digitális módszerekkel, illetve eszközökkel. Mindezeknek köszönhetően pedig a tanulás befogadhatóbbá, szemléletesebbé és izgalmasabbá válik. A képzésen részt vevők elsajátítják a CAD/CAM modellezést, gyakorlott tárgyalásra lesznek képesek, amelyek megkönnyítik munkájukat, és új képzési, fejlesztési lehetőségeket nyitnak meg számukra. A hallgatók képesek lesznek műszaki rajzokból 3D modelleket és kész tárgyakat létrehozni, valamint saját kreatív projekteket megvalósítani.

„Az iskola egy konzervatív rendszer, amelynek a feladata nem a tudásalapú oktatásban rejlik, hanem hogy felnőtteket, de sokkal inkább boldog felnőtteket neveljen fel” – mondta el a sajtótájékoztatón *dr. Gloviczki Zoltán*, az Apor Vilmos Katolikus Főiskola rektora. Hozzátette: el kell engedni a régi tudáselemekre épülő szegmenseket az oktatásban, és úrrá kell lenni a helyzeten, együtt kell élnünk a technikával, amelybe az ember beleteheti a kreativitását, emberségét és legfőképp, hogy célokat tűzzünk ki magunk elé.

A 3D-s nyomtatók az elmúlt években kezdtek igazán elterjedni világszerte. A 3D-s tanulás az e-learning egyik leginnovatívabb és gyorsan fejlődő területe. A 3D oktatás során a tanuló valós helyzetekkel találkozhat, ahol saját mozgástere van, és az adott tanulási helyzetben hibázhat, újrakezdhet következmények nélkül. Elősegíti a csoportmunkában való együttműködést is, így például az otthoni tanulást is társas tanulási

légkörre lehet tenni. A 3D-s tanulás során azok a gyakorló feladatok, amelyek a lexikális tudás felelevenítésére törekcszenek, izgalmasabbá tehetőek a játékosítás segítségével. Biztosítja a tanuló figyelmét, ezáltal pedig elősegíti egy adott tevékenységen keresztül könnyebb és gyorsabb információfeldolgozást.

„Az emberi gondolkodás alapját képező három dimenzióban lehet hatékonyan tanulni, gondolkodni, ezért a 21. században a papír- és képernyőalapú kétdimenziós világ mellett a mozgás- és tevékenységalapú háromdimenziós világot kell és lehet kialakítani” – fejtette ki *Gloviczki Zoltán*.

A kurzusokat modern és jól felszerelt tantermekben tartják meg, amelyet az RKS Hungary vállalat biztosít, amely elkötelezett abban, hogy a 3D nyomtatás és VR technológia eszközei és módszere eljusson az oktatásba – nemzetközi szinten is. A képzés az idei év elején, a februári keresztfélévi képzés keretében 60 hallgatóval indult el, de kétszázán jelentkeztek. A szakirányú képzés jelenleg még egy egyéves kurzusból áll, azonban a tervek szerint szeretnék mesterképzés keretében is meghirdetni.

Európai nevelés(ek)/oktatás(ok)?

Beszámoló a Károlyi-család nemzetközi neveléstudományi konferenciájáról

2022. március 25–26-án Fehérvárcastrón a Károlyi-kastélyban rendezték meg a Károlyi József Alapítvány által szervezett nemzetközi neveléstudományi konferenciát. A konferencia több éves múltra tekint vissza – más és más tudományterületekre helyezve a fókuszot –, egyike azon kulturális, tudományos programoknak, amelyeknek a kastély – felújítása óta – évente otthont ad.

Szöveg: **Tóth Judit**

A nemzetközi konferenciát – ahol szinkrontolmácsoknak köszönhetően angol, magyar, német és francia nyelvű előadásokat hallgathattunk közel 10 országotól – a Károlyi-házaspár, *Károlyi György* és *Károlyi Angelica* beszéde nyitotta meg, kiemelve a téma mindenkori aktualitását, és örülve a személyes találkozásnak.

A konferencia első előadója, *Louis Marmoz* előadásában azt foglalta össze, hogy az oktatáskutatásnak manapság milyen problémás területei vannak az időgazdálkodás aspektusában, valamint az idő mint társadalmi konstrukció néhány értelmezését is bemutatta. Előadásában kifejtette, hogy az oktatáskutatók hasznosak akarnak lenni, kutatási eredményeikkel a társadalmat pozitívan kívánják befolyásolni, viszont az oktatáskutatásban léteznek előre meghatározott elvárások is, amelyek sokszor nem állnak összhangban az oktatás támasztotta igényekkel. A projektalapú finanszírozási rendszerben a politikai érdekeknek, valamint egyéb igényeknek való alárendelődés zajlik. Kevés tér marad az igazán hasznos témáknak, a kutatók kiteljesedésének. Összességében az oktatáskutatásban időhiány jelentkezik. Úgy gondolja, kellene egy híd az oktatás különböző szintjei között az együttműködés, finomhangolás elérésére, de a kutatóknak kollektíven kellene fellépni a változás érdekében.

Livia Kadei számos Marmoz által is felvetett problémát megfogalmazott, továbbá az oktatáskutatás trendjeiről, vizsgálendő témaköreiről is beszámolt.

Karikó Sándor *A háború hatása a nevelésre címmel* tartotta meg előadását. A téma aktualitása ellenére előre elmondta, hogy az ukrán–oros háború kitörése előtt készítette anyagát, így általánosságban fog beszélni erről a témáról. Az előadásban nagy hatású gondolkodók, filozófusok, művészek munkái alapján elemezte ezt a kérdéskört. A háború fogalmának filozófiai–szépirodalmi értelmezése után a háborúk kitörésére tért át, a földszerzés lehetőségében látva a háborúk kirobbanásának legfőbb okát.

Érdekes ellentmondást eredményezett a különböző országok kutatói számára a Karikó-féle oktatás és nevelés

fogalmának relációja, miszerint a nevelés a teljes egész, amiben az oktatás egy kisebb halmaz. Az oktatás során a szellem kimunkálása, a nevelés összetettebb, ebben a nevelést egy *Füst Milán*-naplórészlet alapján a jóra való törekvésként értelmezte. Ezután áttért a háború értelmezésének koronkénti változására: a török korban még dicső tett volt, hazafias lelkesedéssel fogadott győnyörűséges küzdelem képében, míg az újkortól kezdve az élet értéke mindent felülír. Karikó a háború és nevelés témakörét *Imre Sándor* neveléstörténeti munkásságán keresztül kapcsolta össze, aki kutatta a két jelenség kapcsolatát, ellentétes jellegét. Az előadó szerint a háborús nevelés paradoxona alapján a háborút és a békét együtt kell tanítani, mert a két jelenségnek csak együtt van értelme.

Szintén a művészetet hívta segítségül *Dominique Groux* is, aki a nevelés kérdését az irodalom oldaláról közelítette meg 20. századi regények elemzésével. Előadásában többek között olyan munkák iskolaképét, nevelésértelmezését mutatta be, mint Salinger *Zabhegyezője*, vagy Fred Uhlman *Megtalált barát* című regénye. Az előadónő szerint az oktatásnak arra kell a jövő nemzedékét megtanítania, hogy hogyan kell a világra nyitottan tekinteni, kritikusan gondolkodni, kíváncsinnak lenni, a társadalom hasznos tagjának lenni.

Reinhold Mokrosch a vallásközi oktatás megteremtésének feltételeiről, előnyeiről tartott előadásában bemutatta az általa azonosított három formát/lépést. Első lépésként a különböző vallásokkal kapcsolatban felvilágosításra lenne szükség, hogy a mindennapi életben az általános sztereotípiák – például az iszlám vallással kapcsolatos általános ellenszenv – aránya csökkenjen. Második lépésként a diákok már nemcsak általános információkat kapnának a különböző vallásokkal kapcsolatban, hanem megismerkednének azzal, hogy a zsidók, keresztények, buddhisták és más vallásúak hogyan élik meg és gyakorolják vallásukat. A harmadik, egyben legmagasabb szintje a vallásközi oktatásnak egy gyakorlatorientált módon történő együttműködés lenne vallási hovatartozástól függetlenül, akár nagyobb térségek (városok, országok) között. Véleménye

szerint a vallási nevelés célja, hogy toleranciát, egymás elfogadását, tiszteletét alakítsa ki a diákokban. Az előadó úgy gondolja, hogy így mindenki a „vallásszabadság” értékével nő fel, helyen tudja kezelni a vallásokat, emiatt jobban összetartanak. Abban bízunk, ez segítene hozzájárulni az európai összetartozáshoz.

Szintén a vallásos nevelés/oktatás témaköréhez kapcsolódott *Laure Tisseyre* előadása is, aki a belga oktatási rendszer sajátosságait mutatta be, valamint egy általános képet adott az európai vallásoktatás helyzetéről, annak funkciójáról, a szekularizált világ vallásoktatásának folyamatairól, mint például a vallási tantárgyak általánosabbá válása. Belgiumban hibrid rendszer áll fenn, ahol egyszerre több vallást is megismernek a gyerekek, emellett erkölcs és filozófia is teret kap az iskolában. Az egyházi iskolákban a vallásokról részben az állampolgári ismeretek tárgyán belül tanulnak, egyben sajátos értelemzést adva az állampolgárságnak. Az előadó mindenesetre leszögezte, a vallásitanítással, valamint az állampolgári neveléssel kapcsolatban sajátos belga értelmezések léteznek, amelyek ma is viták alapját képezik.

Az állampolgári neveléshez kapcsolódóan *dr. Kaposi József* hazai történelemtanítás és demokráciára nevelés kérdéseivel kapcsolatosan adott átfogó ismertetést. Szerinte a magyar történelemtanítás jelenlegi helyzetét tekintve a különböző idősíkok egymásba csúsztása tapasztalható, modern és kevésbé modern elemek is szerepelnek benne. Emellett a történelem értelmezése is átalakult, komplexebb lett, új témák jelentek meg. Előadásában kitért arra, hogy oktatáskutatóként kevesebb információval rendelkezünk a diákok történelemtudásáról, a pedagógusok tanulási-tanítási gyakorlatáról. Ellenben sokat tudunk a 21. század elvárásairól, például a 4C modellről vagy a történelmi műveltségről, és a magyar történelemdidaktika kellő figyelmet fordít a nemzetközi koncepciók, sémák, stratégiák tanulmányozására is. Ismertette továbbá egy demokráciára nevelésre vonatkozó felmérés legfontosabb tanulságait, amelyben a diákok általános közömbösséget, passzivitást, tájékozatlanságot mutattak a közügyekkel szemben. Az előadó szerint számtalan reform és perspektívaváltás szükséges az oktatás, a történelemtanítás és a demokráciára nevelés tekintetében, amelyben a szakmai együttműködés és az autonómia, valamint a nemzetközi gyakorlatok itthoni elterjesztése meghatározó jelentőségű lehet.

Általános áttekintést kaphattunk a finn, a dán, a görög és a japán oktatási rendszerek működéséről. *Anneli Temmes* szerint a finn oktatási rendszer erősen gyakorlatorientált, ahol az oktatás fejlesztésének stratégiai jelentősége van. Beszélt a közelmúlt kihívásairól, eseményeiről is, kiemelve, hogy bár a finnek élen járnak az oktatásban, fejlődésük kulcsa a folyamatos fejlesztésben, a hibákból való tanulásból áll. A dán előadó, *Lars Qvortrup* a kötelező dán iskoláztatás/iskolázottság kérdéskörét mutatta be, ismertette ennek történeti hátterét, az iskoláztatás és az iskolázottság közötti különbségeket. Míg a görög oktatási rendszer viszonylatában – *Eleftheria Siapanidou* előadásában – annak alapvető jellemzőit, a legfontosabb kihívásokat ismerhettük meg, *Hidasi Judit* a japán oktatási

rendszer utolsó évtizedeinek legnagyobb változásait, trendjeit, jellemzőit tárta a hallgatóság elé. Az utóbbi évtizedekben számtalan gazdasági, társadalmi, oktatási válság jelentkezett – példának okáért kiemelendő az öregedő társadalom vagy az erkölcsi romlás, a japán kultúra sajátosságai – a magas munkateher, a tanulás, a szegényes társadalmi érintkezés –, emiatt a diákok túlterheltek, kilátástalanok, valamint kommunikációs képességük is gyengébb. Az utóbbi években megjelent a deviáns fiatalok egy új, nagy létszámú rétege, akik többek között megtagadják az iskolába járást, vagy „kivonulnak” a társadalomból. Emellett a japán tanulási modell már lemarad nemzetközi összehasonlításban, mivel tanulási modelljét tekintve utánzás-, megfigyelés- és magolásalapú; a világ változásait, mint például a nemzetköziesedést, a japán rendszer nem követte. Az előadó szerint a problémák legaggasztóbb része, hogy nem foglalkoznak velük, nem beszélnek róluk, mert szégyellik, ez azonban még komolyabb válságot fog előidézni a szigetországban.

Rubovszky Rita előadásában az amerikanizálódott világ, a keresztény nevelés/oktatás és az alternatív iskolák, illetve a közoktatás viszonyrendszeréről tartott előadást. Előadása alapján az iskoláknak vissza kellene térniük ahhoz a keresztény elgondoláshoz, hogy a gyerekekre nem mint a piac szereplőire kell tekinteni, hanem az alapvető keresztény értékekre alapozva a személyiségfejlesztést kell előtérbe helyezni. Azonban rengeteg nehézség akadályozza ezt, például az iskolák funkciójának pontos kijelölése vagy a műveltségeszmény átalakulása. Véleménye szerint szerkezeti változás, tartalmi szabályozás átalakítása kellene, hogy megvalósuljon, hogy az alternatív iskolákba való beiratkozás alapját ne a közoktatás gyengeségei adják.

Nagyon aktuális volt *Könczey Réka* előadása is, aki a környezetvédelem és a nevelés kapcsolatáról beszélt, kitérve az ökológiai motívumokra, a környezeti/globális nevelés fontosságára, a környezeti nevelés történetére, valamint a hazai tantervi szabályozásban a fenntarthatóságra vonatkozó szabályozásokra. Mindezeket nemzetközi példákkal gazdagítva, szemléltetésül megemlítve a Zöld Kurzust.

Kálmán Anikó és *Kattein-Pornói Rita* ezt követően a 130 éves Magyar Pedagógiai Társaság múltját és jelenét mutatták be.

A konferencia záró szekciója a zenepedagógia témaköréhez kapcsolódott. *Nemes László Norbert* humanisztikus nézőpontból elemezte *Kodály Zoltán* zenei nevelési koncepcióját, míg *Leonore Donat* az osztrák zenei nevelésről adott elő. Mindketten kiemelték a zenei nevelés számtalan pozitív hatását.

A konferencia összetett képet adott a neveléstudomány, valamint az oktatáskutatás problémáiról, trendjeiről, aktuális helyzetéről. A változatos témák ellenére a legtöbb előadásnak azonos volt az üzenete: az oktatás akkor tudja igazán betölteni funkcióját, ha a diákokat személyre szabottan tanítva, kritikusan gondolkodó, kreatív, toleráns személyekké, a társadalom aktív cselekvőivé nevelhetjük.

Anyanyelvi kifejezőkészség fejlesztését segítő applikációk alkalmazása a pedagógiai tevékenységben (1. rész)

Szöveg: **Dr. Szili Katalin**, adjunktus, MATE Kaposvári Campus, Neveléstudományi Intézet; pedagógus, Kaposvári Bárczi Gusztáv Módszertani Központ

Most induló cikksorozatunkban olyan applikációkat ajánlunk, melyek nagyban megkönnyíthetik az anyanyelvi kifejezőkészség fejlesztését.

A tömeges oktatás egyik legnagyobb problémája, hogy a tanulók sokfélék, ellenben a tanításuk hasonló módon történik. Ennek a problémának a megoldása a személyre szabott oktatás. Ehhez szeretnék segítséget nyújtani az alábbi ötletárral, mely olyan applikációkat tartalmaz, melyek a gyermekek/tanulók nyelvi (szóbeli és írásbeli) kifejezőkészségének fejlesztését segítik. A gyűjtemény összeállítását több hónapos előkészítés előzte meg.

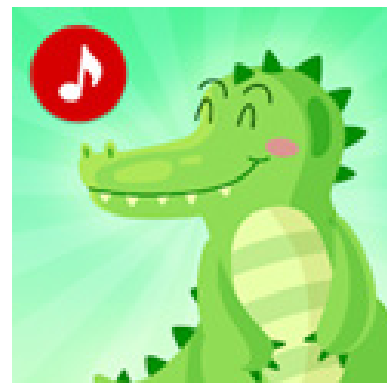
Első lépésben fókuszcsoportos interjúkat készítettem pedagógus/gyógy pedagógus kollégáimmal (n=86), melynek célja az volt, hogy felmérjem igényeiket az IKT-eszközök alkalmazásával kapcsolatban. Az interjúk eredményeképp megállapítottam, hogy az online oktatás nagymértékben bővítette a pedagógusok IKT-kompetenciáját, ismerek a tanítás, a fejlesztés folyamatában alkalmazható különböző weboldalakat, feladatszerkesztőket, online oktatási tartalmakat, online játékokat. A tanítási tevékenységben használható applikációkat azonban nem. Igényként elsősorban a beszéd, olvasás és helyesírás fejlesztését segítő applikációk bemutatását fogalmazták meg kollégáim, valamint azok működését androidos eszközökön.

Jelen gyűjteményben 14 applikációt mutatok be, melyek a pedagógiai tevékenység során alkalmazhatóak, vagy ajánlhatóak a szülőknek, diákoknak otthoni játékos gyakorlás céljából. A bemutatott alkalmazások tág életkori tartományt ölelnek fel: egészen fiatal, még óvodába sem járó gyerekektől a középiskolás tanulókig.

Az egyes alkalmazásokat a következő szempontok alapján elemzem: (1) életkor, (2) fejlesztési terület, (3) feladatok változatossága, (4) feladatmegoldási idő, (5) hozzáférhetőség, (6) figyelemelterelést tartalmazó elemek minősége és mennyisége (reklám, hang-, vizuális effektek). Kiemelt szempont pedig a nyelvi kifejezőkészség (szóbeli, írásbeli) fejlesztésére való alkalmasság volt. A bemutatás során nagy hangsúlyt kap az applikációk működésének ismertetése, ezzel is bátorítva pedagógus kollégáimat a gyakorlatban való kipróbálásra.

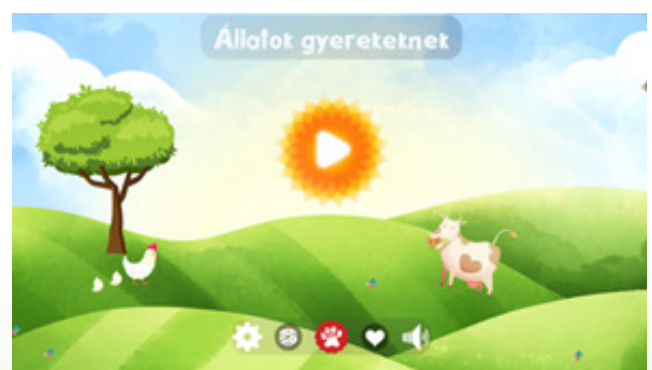
Állathangok gyerekeknek

Elérhetősége: https://play.google.com/store/apps/details?id=com.dream_studio.animalsforkids&hl=hu&gl=US

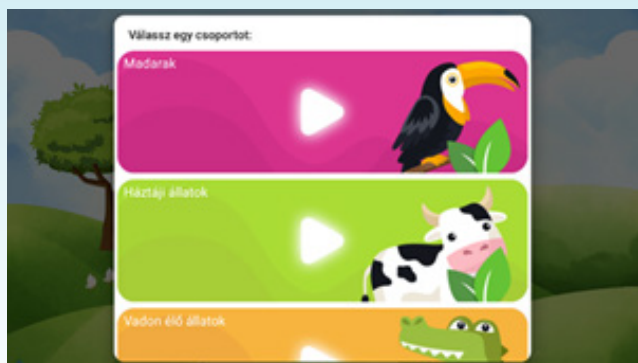
1. ábra: Állathangok gyerekeknek logója

Az *Állathangok gyerekeknek* (1. ábra) korai életkortól, a korai fejlesztés, a beszédindítás során használható applikáció, mely a szókinccset, auditív figyelmet fejleszt.

2. ábra: Állathangok gyerekeknek kezdőlapja

A kezdőoldalon a beállítások ikon alatt (2. ábra) lehetőségünk van kiválasztani a nyelvet. A dobókocka ikon segítségével beállítható, hogy az állatok véletlenszerűen következzenek egymás után, vagy az általunk előre kiválasztott sorrendben. A hangszóró ikonra kattintva beállítható a hangerő.

3. ábra: Kategóriák kiválasztása

A mancs ikon segítségével kiválaszthatjuk, hogy milyen kategóriában szeretnénk megismerkedni az állatokkal. (3. ábra) Öt kategóriából lehet választani: madarak, emlősök, háztáji állatok/háziállatok, vadon élő állatok és haszonállatok.

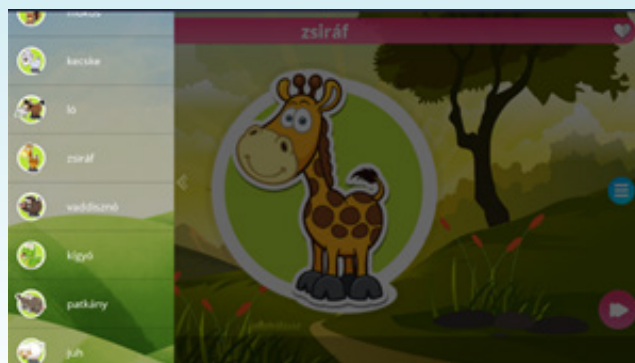
4. ábra: Ló

Miután kiválasztottunk egy kategóriát, a képernyőn mindig egy-egy állat képe jelenik meg a természetes hangját utánzó hangeffekttel. Például az emlősök kategóriát kiválasztva először a ló, majd a zsiráf képével, hangjával és szóképével ismerkedhetnek meg a gyerekek. (4. és 5. ábra)

5. ábra: Zsiráf

A szív ikon (jobb felső sarok) a játék során kedvencként megjelölt állatokat vetíti ki, így egyéni csoportokat lehet beállítani. Az applikáció közel 100 állat megismerésére alkalmas. Egy-egy állat több kategóriában is szerepelhet, például a lovat elérjük a háztáji állatok és az emlősök kategóriából is.

6. ábra: Célzott keresés

Lehetőségünk van a célzott keresésre is (6. ábra), a bal oldalon középen található kettős nyílra kattintva, kiválaszthatjuk az egyes kategórián belül a keresett állatot. Az állatok közötti lépegetést a jobb és bal alsó sarokban található nyíllal tehetjük meg. Amennyiben nem szeretnénk lépegetni, lehetőség van a diavetítési mód indítására is.

Az applikáció az állatok természetes hangjait mutatja be, ezért fontos, hogy a gyerekek pedagógussal vagy szülővel együtt játszanak, akik bemutatják az állatokhoz kapcsolódó hangutánzást. A működés során konkrét feladattal nem találkozunk, ezért inkább a szótanulás, a szókincsbővítés, a beszédszervek ügyesítésére használhatjuk.

Összefoglalva (1. táblázat):

- A játék grafikája a célközönség számára megfelelő.
- A letöltés után internetkapcsolat nem szükséges a működéshez.
- A játékban eltöltött idő 2–5 perc.
- Az applikáció ingyenes, azonban nem reklámmentes. A kép alsó részében folyamatos hirdetések jelennek meg, melyek leállíthatóak, a fejlesztést nem zavarják.

1. táblázat: Állathangok gyerekeknek – összefoglalás

szempont	megvalósulás
1. életkor	0,6–4 év
2. fejlesztési terület	auditív figyelem, szókincs
3. változatosság	életkornak megfelelő; 5 téma – 100 állat
4. idő	2–5 perc
5. hozzáférhetőség	nem szükséges internet
6. figyelemelterelés	reklám minimális, zene kikapcsolható

Bimi Boo: Első szavak

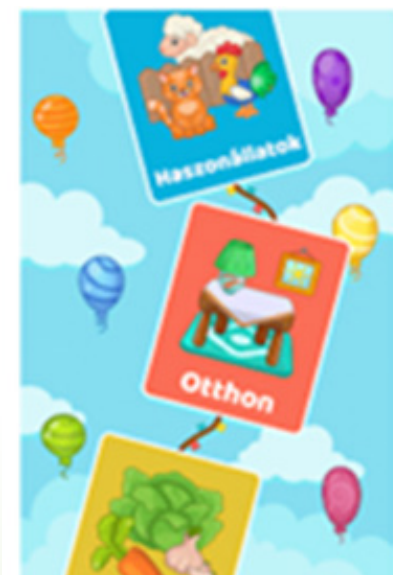
Elérhetőség: <https://play.google.com/store/apps/details?id=com.bimiboo.firstwords&hl=hu&gl=US>

7. ábra: Első szavak logója

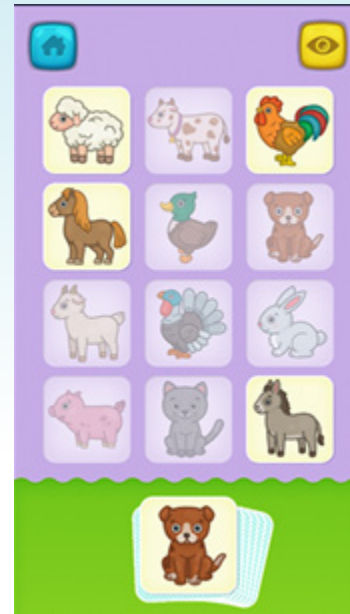
A Bimi Boo applikációcsalád (20 applikáció) *Első szavak* (7. ábra) alkalmazása a beszédindítás során, a megkészt és/vagy akadályozott beszédfejlődés esetében alkalmazható a korai életszakaszban, akár 2 éves kortól egészen 5, 6 éves korig. Alkalmas a szókincs bővítésére, a kategóriák, főfogalmak gyakorlására, fejleszt a logikai készséget és a vizuális percepciót.

A játék során 12 témakörből választhatunk (állatok a ház körül, vadvilág, gyümölcsök, zöldségek, ételek, fürdőszoba, otthon, ruhák, játékok, közlekedés, formák és színek) hatféle feladványt.

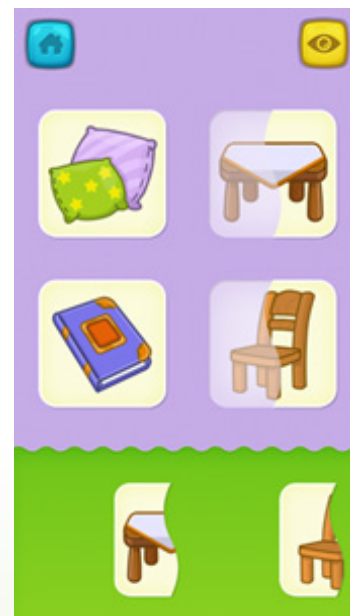
8. ábra: Témakörök

A kezdőoldalon (8. ábra) kiválasztható, hogy milyen témakörben szeretnénk játszani, azaz melyik főfogalom alá tartozó szavakat szeretnénk gyakoroltatni, elmélyíteni a gyerekekkel.

9. ábra: Párosítás

Az első lehetőség a párosító játék (9. ábra). A képernyőkép alsó részében látható képet kell a megfelelő szellemképre húzni. Helyes megoldás esetén a gyermek hallja a kép nevét is. Helytelen megoldáskor egy hűmögő hangot hallhatunk, valamint a kis kép automatikusan visszaugrik a helyére. Amennyiben bizonytalan az egyes képek nevében, a kép érintésére hallható a kép neve.

10. ábra: Rész-egész feladat

A második típusú feladatban a félbevágott képeket kell párosítani. (10. ábra) A feladatműködés és a visszacsatolás megegyezik az előző típusú játékkal.

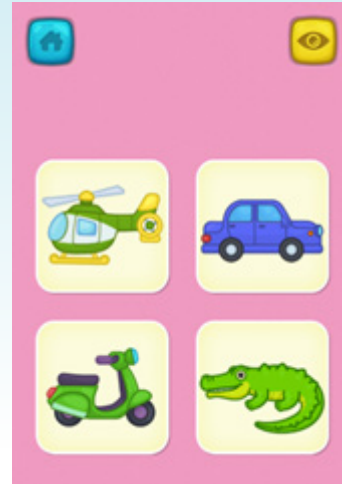
11. ábra: Csoportosítás

A harmadik típusú játék csoportosításon alapul (11. ábra). A kiválasztott kategória – jelen esetben zöldségek – két elemének – hagyma és brokkoli – csoportosítását kell elvégezni, azaz a képernyő alsó részére a hagymát, míg a felső részre a brokkolikat kell a 4-4 darab kis négyzetbe behúzni. A visszajelzés itt is automatikusan működik.

12. ábra: Formafelismerés

A negyedik játékban a képernyőn közepén látható elemet kell felismerni (12. ábra), miközben hallható az adott kép neve is. A képernyő alsó háromnegyed részén látható elemek közül kell kiválasztani a megfelelőt. Jelen esetben a formák témaköréből a szív formát láthat, hallhat a gyermek, egészen addig, amíg az összeset meg nem találta. A visszacsatolás ugyanúgy működik, mint az előző feladványokban.

13. ábra: Kakukktojás

A kakukktojás keresése az ötödik feladvány. (13. ábra) A kiválasztott témakörön belül a képernyőn látható négy elemből kell kiválasztani azt, amelyik más főfogalom alá tartozik. Jelen esetben a közlekedés témában dolgozunk, így a krokodil lesz a kakukktojás.

A hatodik játék pedig egy hagyományos, hat párból álló memória.

Összefoglalva (2. táblázat):

- A játék grafikája a célközönség számára megfelelő, rendkívül igényes, figyelemfelkeltő.
- A letöltés után internetkapcsolat nem szükséges a működéshez.
- A játékban eltöltött idő 5–10 perc.
- A játék reklámot nem tartalmaz, a zene (mely egy idő után zavaróvá válhat) a beállítás menüben kikapcsolható.
- Ingyenesen három témakört (háziállatok, otthon, zöldségek) lehet elérni, három játékkal (párosítás, rész-egész feladat, csoportosítás). 2021 decemberében 1290 Ft-ért lehetett a teljes feladatsort használni egy eszközön.

2. táblázat: A Bimi Boo összefoglalása

szempont	megvalósulás
1. életkor	2–5,6 év
2. fejlesztési terület	szókincs, logikai készség, vizuális percepció
3. változatosság	életkornak megfelelő; 12 téma – 6 feladattípus
4. idő	5–10 perc
5. hozzáférhetőség	nem szükséges internet
6. figyelemelterelés	reklám nincs, zene kikapcsolható

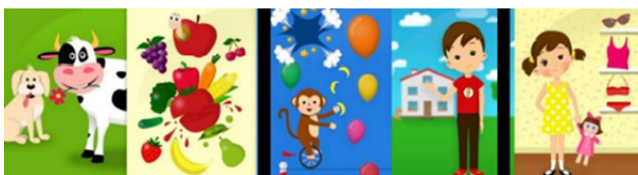
Játékosan magyarul

Elérhetőség: <https://play.google.com/store/apps/details?id=com.media22.nininanajatekosanmagyarul>

14. ábra: Játékosan magyarul logó

A *NiniNana bemutatja: Játékosan magyarul* applikáció (14. ábra) a beszédindítás, a megkésett vagy akadályozott beszédfejlődés terápiájában alkalmazható fejlesztő játék, mely a szókincs fejlesztésére alkalmas.

15. ábra: Játéktípusok

Az alkalmazás több mint kétszáz szó elsajátítását, gyakoroltatását teszi lehetővé az állatok, a zöldségek és gyümölcsök, a színek és formák, a háztartási tárgyak, berendezések, a ruhadarabok és az évszakok témakörben, hatféle játék során. (15. ábra) A játékot 2 éves kortól akár 5, 6 éves korig ajánlott használni, a szókincs, a főfogalmak elmélyítésére, a vizuális percepció fejlesztésére.

16. ábra: Állatok megismerése, rész-egész feladat

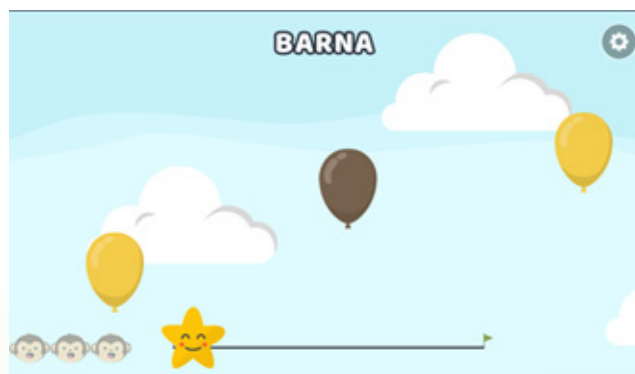
Az első játékban az állatokat ismerhetik meg a gyerekek. (16. ábra) A kezdőképen egészben látható állatot automatikusan megnevezi az alkalmazás, majd az állat részekre esik szét, amit össze kell rakni az alkalmazónak. A helyére került elemek után egy kattánót hallhatunk, ami a rossz megoldás esetében elmarad.

A helyes megoldást a kirakott kép nevének újbóli megnevezésével, egy jutalomcsillaggal és egy dicsérettel értékelik.

17. ábra: Gyümölcsök és zöldségek

A második feladványban a gyümölcsöket és a zöldségeket ismerhetjük meg. (17. ábra) A játék során lehetőség van a tanulásra – a tanulás menüt választva –, ahol a hallott szó alapján és a szóképet látva kell a megfelelő gyümölcsöt kettévágni a gyümölcsle (vagy zöldségle) elkészítéséhez. Helyes megoldás esetén a pohár egyre jobban tele lesz, valamint dicsérő szavakat és felíratot kapnak a gyerekek. Helytelen megoldás során a „hoppá” kifejezés válik láthatóvá és hallhatóvá, valamint egy szomorú arc tűnik fel a képernyőn. A játék menüt választva a megtanult 8 féle gyümölcsből, zöldségből hármat kell mindig kiválasztani, a képernyőn alulról felfelé, majd lefelé mozgó növényekből, s azokból kell az italt elkészíteni. Amennyiben rossz gyümölcsöt választunk, az ivólé szintje csökken, megjelenik a szomorú arc, valamint hallható a hoppá kifejezés. Helyes megoldáskor mosolygó arcot, egy suhintó hangot és dicsérőket kap visszajelzésként az alkalmazó.

18. ábra: Színek gyakorlása

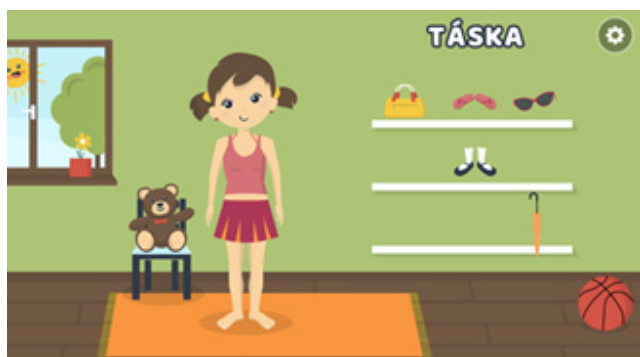
A harmadik fajta feladványban a színeket tanulhatják és gyakorolhatják a gyerekek egy egyszerű lufipukkasztó játékban. A tanulás funkció során mindig két szint ismerhetnek meg a 9 szín közül (piros, zöld, kék, sárga, barna, rózsaszín, narancssárga, fekete és fehér). A kiválasztandó lufik színének neve hallható és olvasható is. A visszacsatolás folyamatos, megegyezik az előzőekkel. A játék funkcióiban már mindegyik szín szerepel, és új (18. ábra), nehezítő elemek is megjelennek. Például esőt tartalmazó vagy sebességfokozó lufik.

Tévesztéskor elveszít a játékos egy-egy életet, de ezeket a majomarcot tartalmazó lufik kipukkasztásával vissza lehet nyerni.

19. ábra: A ház részei

A következő játékban a ház részeivel ismerkedhetnek a játékosok. (19. ábra) A megnevezett és szóképpel megjelenő elemeket kell a helyükre húzni (pl.: kémény, ablak, ajtó), majd a helyiségeket kell egyeztetni (konyha, nappali, fürdőszoba, hálószoba, az én szobám). Végül az egyes helyiségek berendezéseivel bővíthetik ismereteiket a játékosok. Például a konyha esetében ivólevet, hűtőszekrényt, tányérokat, ételeket kell elhelyezni a megfelelő helyre, majd a hűtő tartalmát: sonka, lekvár, torta, kenyér, fagyi, sajt, tej. A visszacsatolás itt is folyamatos. A feladatsort nem szükséges egyszerre megoldani, bármikor folytatható.

20. ábra: Ruhadarabok

Az ötödik feladatban az egyes ruhadarabokkal ismerkedhetnek meg a gyerekek. (20. ábra) Egy kislányt és egy kisfiút kell különböző ruhadarabokkal felöltöztetni. A felöltöztetett gyerekek minden esetben kimennek az udvarra, és ki kell választani az öltözködéshez megfelelő évszakot. Jelen esetben ez a nyár. Majd el kell dönteni, hogy milyen az idő odakint, például esős vagy napos. A program tartalmaz kiegészítő ruhadarabokat is, mint napszemüveg vagy fülbevaló.

21. ábra: Szó-kép egyeztetés

Az utolsó játékban a szó-kép egyeztetés valósítható meg. (21. ábra) A játékban megismerhető szavakat gyakorolhatják a gyerekek. A hallott és szóképpel formájában olvasható szóhoz tartozó kép kiválasztása a feladat. A visszajelzés itt is folyamatos.

Összefoglalás (3. táblázat):

- A játék grafikája a célközönség számára megfelelő, rendkívül igényes, figyelemfelkeltő.
- A letöltés után internetkapcsolat nem szükséges a működéshez.
- A játékban eltöltött idő 5–20 perc.
- A játék reklámot és zenét nem tartalmaz.
- Minden játékot ingyenesen lehet használni.

3. táblázat: Játékosan magyarul összefoglalás

szempont	megvalósulás
1. életkor	2–6 év
2. fejlesztési terület	szókincs, vizuális észlelés, figyelem,
3. változatosság	életkornak megfelelő; 6 típusjáték
4. idő	5–20 perc
5. hozzáférhetőség	nem szükséges internet
6. figyelemelterelés	nincs

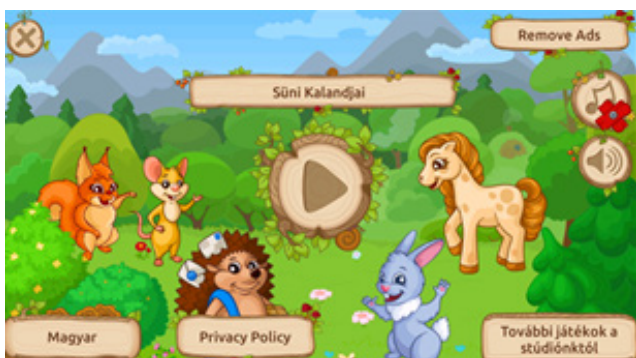
A sündisznó története / Süni kalandjai

Elérhetőség: <https://play.google.com/store/apps/details?id=com.hedgehogacademy.hedgehogsadventureslite&hl=hu&gl=US>

22. ábra: A Süni kalandjai logója

A *Süni kalandjai* applikáció (22. ábra) a 4–7 éves gyermekek komplex nyelvi fejlesztésére alkalmas interaktív játék. Fejleszti a mondat- és szövegértést, a logikai gondolkodást, a téri tájékozódást, valamint a vizuális percepciót. A történet főszereplője a Sündisznó, aki barátaival, az erdei állatokkal több fejezetben szórakoztatja a gyerekeket. Minden történethez rejtvények, feladatok tartoznak, valamint külön minijátékokat is lehet játszani, több nehézségi szinten.

23. ábra: Kezdőképnyő

A telepítés után a kezdőképnyőn (23. ábra) kiválaszthatjuk a nyelvet, 699 Ft fizetésével reklámmentessé tehetjük a programot, lekapcsolható a zene, beállítható a hangerő, elolvasható az adatvédelmi szabályzat, valamint további játékokat javasolnak számunkra.

24. ábra: Feladattípus-választás

A játék elindításával kiválasztható, hogy melyik történettel szeretnénk megismerkedni, vagy csak játszani szeretnénk. (24. ábra) Amennyiben a történeteket választjuk, további választási lehetőséget kínál a program.

25. ábra: Mese választása

Öt mese közül lehet választani (25. ábra): 1. Az elveszett árnyék, 2. Egy mozgalmas nap, 3. Nyuszi születésnapja, 4. Geometria föld, 5. Egy új ház. Egy-egy történet 17–29 diából áll.

26. ábra: Kezdőpont kiválasztása

A történeteket bárhonnan el lehet kezdeni, csak a kiválasztott dia számát kell megérinteni. (26. ábra) Amennyiben egy feladványt választottunk, s azt sikeresen megoldotta a gyermek, zöld pipa jelenik meg a diaszám felett.

27. ábra: Szöveges dia

Az egy diához tartozó kép és szöveg egyszerű, az óvodás korosztály számára megfelelő. (27. ábra) Sajnos a programhoz nem tartozik felolvasás, így csak olvasni tudó személy jelenlétében lehet az alkalmazást használni.

28. ábra: Feladányt tartalmazó dia

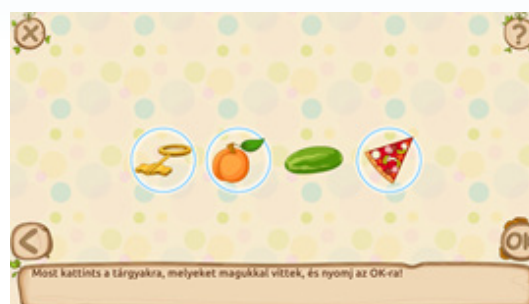
A meséhez tartozó játékok, feladányok képi megjelenítését szintén az óvodás gyermekek igényeihez alakították ki, mivel a képek színesek, jól felismerhetőek, s a képernyő nem zsúfolt. (28. ábra) A feladányok többsége a vizuális percepciót, a kazuális gondolkodást és a téri tájékozódást fejlesztik. Sikeres feladatmegoldás esetén azonnali vizuális és auditív visszacsatolást kap a gyermek. A pontozott feladatoknál azonban rossz válasz esetében pontlevonás jár.

29. ábra: Minijátékok

Amennyiben a minijátékokat választjuk, 15 féleből lehet választani, négy nehézségi szinten. (29. ábra) A játékok széles palettája lehetőséget biztosít a gyermekek általános kognitív képességének fejlesztésére. Hiszen a memória, a vizuális figyelem, a reakcióidő, a sorrendiség, a kategóriákba rendezés, a kakuktkojás-keresés és

a logikai készség fejlesztésére alkalmas feladányokat kínál ez az alkalmazás. A 30. ábrán egy példát láthatunk a vizuális megfigyelőképesség fejlesztésére.

30. ábra: Példa a minifelhadványokból

Összefoglalva (4. táblázat):

- A játék grafikája megfelelő, igényes, figyelemfelkeltő.
- A letöltés után internetkapcsolat nem szükséges a működéshez.
- A játékban eltöltött idő 5–20 perc.
- A játék teljesen ingyenes, azonban reklámot és zenét is tartalmaz. A zene a kezdőoldalon a hangszóró ikonra kattintva lekapcsolható, azonban a reklámok csak fizetés után távolíthatók el a programból.

4. táblázat: A Sündisznó története összefoglalás

szempont	megvalósulás
1. életkor	4–6 év
2. fejlesztési terület	mondat és szövegértés, logikai készség, téri tájékozódás, vizuális percepció
3. változatosság	életkornak megfelelő; 5 történet; 1 történet 17–29 dia – 6–9 feladat; 15 minijáték – 4 nehézségi szint
4. idő	5–20 perc
5. hozzáférhetőség	internet
6. figyelemelterelés	reklám (mely fizetéssel eltávolítható), zene kikapcsolható

Vannak folyamatok, amelyek megértéséhez elengedhetetlen a földrajz ismerete

Interjú Arday István tankönyvszerkesztővel

Van új a NAT alatt rovatunkban most a földrajztanítás nehézségeit, kardinális változásait és tankönyvi megújulását vizsgáltuk meg. Bár korábbi felmérések sajnos azt a képet mutatták, hogy a földrajz az iskolai tantárgyak között nem mondható a legkedveltebb tantárgynak, mégis, annak ismerete és az általa elsajátított képességek révén a diákoknak könnyebb lehet a tájékozódás a mindennapokban, könnyebben megérthetik a világ működését. A földrajztanítás tartalmi és módszertani változásairól **Arday István** tankönyvszerkesztővel beszélgettünk.

Szöveg: **Karkó Ádám** | Fotó: Kaliczka Gabriella

Mennyiben változott meg a módosított Nemzeti alaptanterv és a kerettanterv megújításával a földrajz oktatása?

Két elengedhetetlenül fontos összetevőre van szükség ahhoz, hogy a földrajz tanítás megújuljon: tartalmi változtatásokra és módszertani megújításra. A tartalmi változtatások elemei elkészültek a 2020-as Nemzeti alaptanterv (NAT) és a kerettantervek megjelenésével. Szükségszerű a módszertani kultúra megújítása is. Bár a kerettantervek tartalmaznak módszertani ajánlásokat, alapvetően a tanárokon múlik azok megvalósítása. Például a nagyon elterjedt frontális oktatás mellett számos különleges, izgalmas munkamódszer közül választhatnak a pedagógusok. Ezeket a módszereket egyre több tanár alkalmazza hatékonyan. Az is igaz, hogy az adott munkaformákat bevezetni és alkalmazni munka- és időigényes folyamat, viszont a tanulók inkább a társaikkal együtt dolgoznak szívesebben, mint egyedül, hiszen nem kedvelik annyira, ha a tanár „csak leadja az anyagot” a frontális órákon. Ez persze fordítva is igaz.

A földrajz a 7. osztályban jelenik meg először önálló tárgyként, de előzménye az 5–6. osztályokban a *természettudomány* tantárgy. Tehát 7–8. osztályban van kötelező földrajzoktatás, valamint 9–10. osztályban. 10. osztályban heti két órától egy órára csökkent az óraszám, azonban új elemként jelent meg 11. osztálytól a *természettudomány* tantárgy, aminek öt modulja van, ezek közül az egyik a földrajz. Ezek kötelezően választható modulok, egyet kell választani az ötből. Olyan diákoknak kell választaniuk, akik nem jelentkeztek valamilyen természettudományos fakultációra. Minden modulhoz készültek tankönyvek, amelyek kifejezetten jól sikerültek.

Mit gondol, miért jelentőségteljes a földrajz tanítás manapság?

Fontos szerepe van a földrajznak abban, hogy a tanulóknak legyen széles látókörük, tudjanak különbséget tenni kedvező és kedvezőtlen földrajzi folyamatok között, képesek legyenek értelmezni és megkülönböztetni a valós információkat a hamis, megtévesztő tartalmaktól. Például azt, hogy egy földrajzi információt is tartalmazó bulvárcikknek mennyi valóságtartalma van, és a diákok mennyire tudják abból kiszűrni a valós információkat.

Nagyon sok – és egyébként népszerű – természeti katasztrófákat bemutató film látott már napvilágot. Ezek a filmek gyakran túlzóak, nem feltétlenül a valós eseményeket, ok-okozati összefüggéseket mutatják be. A *természettudomány 11. földrajz modul* című tankönyvben vannak olyan projektfeladatok, amelyekben elemezniük kell a diákoknak a tanult információk alapján, hogy valóban hihetőek-e azok a tartalmak, amelyek az adott filmben megjelennek. Összefoglalva tehát nem az a földrajz tanítás lényege, hogy a tanulók azt sajátítsák el, mit hol termelnek, hanem ismerjék a földrajzi folyamatok közötti egyszerűbb és összetettebb kapcsolatrendszerket, összefüggéseket, és tudjanak eligazodni a világban, tudjanak véleményt alkotni és tartalmakat megszární.

Mennyiben változtak meg a tankönyvi struktúrák? Jelentek meg a tankönyvekben új tananyagok?

Az általános iskolai földrajz tankönyvek készítése során az egyik tananyagfejlesztő kolléga saját tanítványai körében azt vizsgálta, hogy ötféle tankönyvszerkezet alapján melyiket tartották a diákok áttekinthetőbbnek, tanulhatóbbnak. Különböző elrendezésű leckemintákat kaptak a tanulók, mindegyiken más-hol szerepeltek a feladatok, az ábrák és a tankönyvi szövegek. A felmérés eredményeként egyöntetűen a letisztult, egyértelműen követhető tankönyvi struktúrát kedvelték. Az tetszett a diákoknak leginkább, amelyekben az ábrák felül helyezkedtek el, a lecke érthető, rövid törzsszöveget tartalmazott, a feladatok pedig a lecke végére kerültek. Tehát a diákok választása igazolta azt az elképzelésünket, miszerint a letisztultabb, átláthatóbb tankönyvi szerkezetet kell elkészíteni. Ez a tankönyvi szerkezet követi a nemzetközi trendeket is.

A tankönyvek között 7–10. osztályig „A”, illetve „B” típusú tankönyvek közül lehet választaniuk a pedagógusoknak. Az „A” típusú tankönyv több képességfejlesztő feladatot tartalmaz, a „B” típusú tankönyv a hagyományosabb struktúrát követi.

Melyek azok a tanítási és tanulási módszertanok, amelyeket a földrajz tantárgy oktatása és tanulása során a tankönyvek nyújtani tudnak?

A kísérleti tankönyvek megalkotásának idején voltak iskolák, ahol a tanárok bekapcsolódtak a fejlesztésekbe, egy éven keresztül visszajelzéseket adtak, amelyből kitűnt, hogy a módszertani kultúra megújítása lassan halad előre. Nagyon szükséges a módszertani megújulás. A földrajz tanítás hatékonysága, a tantárgy kedveltsége alapvetően tanárfüggő. Ha a tanár személyisége, lelkesedése az alkalmazott módszerétől függetlenül elvárásolja a diákot, és a tudásán, az előadásmódján keresztül meggyőzi a gyerekeket arról, hogy a földrajz hasznos tantárgy, akkor a földrajzot kedvelik a gyerekek. Természetesen a tankönyv segítheti a tanulási folyamatot, de a munka eredményességében mégis a tanár a legfontosabb.

Vannak olyan momentumok a földrajzoktatásban, amelyekben igazán jelentősek a tantárgyközi összefüggések?

A földrajz 10. osztályban vesztett egy órát. Heti egy órában nagyon nehéz csodákat művelni, a 10. évfolyamon mindenképpen szükség lenne heti két órára. Azzal egyetértek, hogy a diákok ne legyenek túlterhelve, ne legyen egy nap sok órájuk. De az is megfigyelhető, hogy több tantárgy tartalmaz földrajzi témákat, problémákat. Ezeknek az ismétlődéseknek a megszüntetésével – véleményem szerint – lehetne óraszámot megspórolni. A jelenlegi óraszám mellett én azt javaslom, ha tehetjük, tanítsunk „szerelemföldrajzot”, azaz jó lenne érdekes tanórákkal meggyőzni a diákokat arról, hogy a bennünket körülvevő világ mennyire különleges és izgalmas, és számos titkát még meg kell fejtenünk. Így talán a diákok könnyebben felismerik azt, hogy a földrajz tantárgy mennyire sokoldalú és komplex ismereteket ad, amitől igazán különleges.

Az elmúlt évtizedben egyre gyorsabb ütemű változás figyelhető meg az ökoszisztémában, amely lassanként kialakította a társadalomban az ökoszorongást. Miben segítheti egy földrajztanár a diákokat ebben a helyzetben?

Hétköznapi példákkal. A 2019-es koronavírus-járvány gyors terjedése az egész világot leállásához vezetett. Bezártak a gyárak, leálltak a károsanyag-kibocsátó üzemek, így a természetnek – viszonylag rövid időn belül – lehetősége volt regenerálódni. A természet tehát, amint lélegzetvételhez jut, képes újra felépíteni természetes állapotát.

Mivel változott a földrajz tantárgy strukturális felépítése, miként módosul a 2023/2024. tanévben tartandó érettségi vizsga?

A 2023/2024-es érettségi vizsgakövetelmények tartalmi elvárásai csökkentek. Újdonság, hogy a szóbeli vizsgarészben az érettségizők projektfeladatot is választhatnak. A középszintű vizsgakövetelmények részben csökkentek, a követelmények áttekinthetőbbé váltak, kevesebb lett a topográfiai névanyag. Egyszóval diákközpontú lett a földrajz érettségi strukturális felépítése.

A földrajz tantárgy érettségi változásairól 2022/2-es lapszámunkban az *Érettségi változások* (https://www.oktatas.hu/pub_bin/dload/kozoktatas/uj_kozneveles/2022_2/UKN_2202_06_Erettségi_valtozasok_Foldrajz.pdf) rovatunkban már korábban beszámoltunk.

Érettségi változások: DIGITÁLIS KULTÚRA

A közismereti érettségi vizsgatárgyak 2024. május–júniusi vizsgaidőszaktól érvényes vizsgakövetelményei

A felmenő rendszerben tanulók számára 2024-től kezdődően új, változó vizsgakövetelmények lépnek érvénybe. **Érettségi változások** című rovatunkban tantárgyanként vizsgáljuk meg a kötelező vizsgatárgyak jellemző változási szisztémáit, a jövőben érvényes strukturális ismereti eljárásait. E havi lapszámunkban az informatika, újabb nevén a digitális kultúra tantárgy változási elemeit kutattuk.

Szöveg: Karkó Ádám

2020-ban a *Nemzeti alaptanterv és Kerettantervek* bevezetését követően elkészültek a hozzájuk illeszkedő részletes érettségi vizsgakövetelmények is. A követelmények alapján először a 2023/2024-es tanévben, a május–júniusi érettségik alkalmával adnak számot tudásukról a vizsgázók.

A megújuló érettségi vizsgakövetelmények – általánosan interpretálva, az összes érettségire vetítve – korszerű értékelési módszereket határoznak meg, amelyekkel az eddiginél szélesebb teret adnak a diákok önálló problémamegoldásának és kreativitásának. Továbbra is megmaradt az érettségi vizsga kétszintű rendszere, amelyben a kötelező vizsgatárgyak sem változtak meg, így az informatika, új nevén a digitális kultúra egy nem kötelezően megszabott időpontra esik majd.

Digitális kompetenciák

Az informatika tantárgy 2017-es érettségi vizsgakövetelményeiben szereplő általános kompetenciákon érthettük az *alkalmazói készséget, a problémamegoldó készséget, az algoritmikus gondolkodást, az önálló munkavégzést, az alkotó munkát, az informatika és a társadalom kölcsönhatásának ismeretét, illetve a kommunikációs készséget*. E kompetenciák kiegészültek a 2024-től életbe lépő vizsgakövetelményekben az operációs rendszerek használatával, valamint a digitális eszközök integrált alkalmazásával.

A tartalomorientált kompetenciákban viszont jelentősebb változás történt, hiszen az eddig megjelenő kompetenciák közül az *információs társadalom, az informatikai alapok – hardver, az informatikai alapok – szoftver* és a *könyvtárhasználat* kikerült a követelmények sorából, vagy integráltan jelenik meg az ismeretátadás során. A 2020-as NAT azonban a következőképpen módosította ezeket:

- Szövegszerkesztés
- Számítógépes grafika és képszerkesztés
- Bemutatókészítés
- Táblázatkezelés
- Adatbázis-kezelés
- Publikálás a világhálón
- Algoritmizálás, adatmodellezés
- A programozás eszközei

(Minden megnevezett kompetenciához külön, pontokra bontott részletes követelmény olvasható a részletes érettségi vizsgakövetelményekben.)

Változó vizsgakövetelmények

A vizsgakövetelmények változásaiban két fontos momentumot érdemes elsősorban kiemelni: az emelt szintű vizsga tartalmi követelményeibe beletartoznak a középszintű vizsga tartalmi követelményei. Illetőleg a kompetenciák között szereplő kimaradt részek a vizsgakövetelményekből is szintén kimaradtak, így azok tartalmi változásait nem vizsgáljuk, csak az egymással összefüggő vizsgakövetelményeket hasonlítjuk össze.

A témakörök szerint haladva:

1) Szövegszerkesztés

- A szövegszerkesztő használata
- Szövegjavítási funkciók
- Szövegszerkesztési alapok (= újonnan bekerült a *Nyomtatás* mint téma)
- Táblázatok és objektumok a szövegben

2) Számítógépes grafika és képszerkesztés

(= korábban együtt volt a Prezentációval)

- Grafika (= /A tanuló/ Tudjon grafikát, illetve képálmányokat megnyitni, megadott formátumban menteni; Legyen képes ábrákat, képeket szöveges környezet-

A vizsga részei

Középszinten		Emelt szinten	
Gyakorlati vizsga	Szóbeli vizsga	Gyakorlati vizsga	Szóbeli vizsga
180 perc	15 perc	240 perc	20 perc
100 pont	50 pont	120 pont	30 pont

A vizsgán használható segédeszközök

	Középszint		Emelt szint	
	Gyakorlati vizsga	Szóbeli vizsga	Gyakorlati vizsga	Szóbeli vizsga
A vizsgázó biztosítja	vonalzó	NINCS	vonalzó	NINCS
A vizsgaszervező intézmény biztosítja	számítógép a megfelelő szoftverekkel	nyomatott és elektronikus források, internetkapcsolattal rendelkező és internetkapcsolattal nem rendelkező számítógép a megfelelő szoftverekkel	számítógép a megfelelő szoftverekkel	nyomatott és elektronikus források, internetkapcsolattal rendelkező számítógép és internetkapcsolattal nem rendelkező számítógép a megfelelő szoftverekkel

ben elhelyezni; Legyen képes raszter- és vektorgrafikus ábrákat egymásba átalakítani; Tudjon alakzatokat rajzolni, javítani, módosítani, transzformálni.)

- A rasztergrafika (= Tudjon az adott probléma megoldásához szükséges rasztergrafikus ábrákat szerkesztőprogrammal létrehozni, megnyitni és megadott formátumban menteni; Tudja kijelölni a grafika megfelelő részét, legyen képes azt másolni, mozgatni, törölni, másik dokumentumba beilleszteni; Tudjon az ábrakészítéshez rétegeket használni.)
- A vektorgrafika (= Tudjon az adott probléma megoldásához szükséges rasztergrafikus ábrákat szerkesztőprogrammal létrehozni, megnyitni és megadott formátumban menteni; Tudja kijelölni a grafika megfelelő részét, legyen képes azt másolni, mozgatni, törölni, másik dokumentumba beilleszteni; Tudjon az ábrakészítéshez rétegeket használni.)
- Képek feldolgozása (= Tudjon képeket képfeldolgozó programmal megnyitni és megadott formátumban menteni; Tudjon képeket képfeldolgozó programmal kezelni, módosítani; Legyen képes rétegeket és rétegműveleteket használni; Tudjon képeket, képrészleteket vágni, forgatni, torzítani – színét, fényerejét, kontrasztját módosítani – retusálni.)

3) Bemutatókészítés (= korábban Prezentáció)

- Bemutatókészítés

4) Táblázatkezelés

- A táblázatkezelő használata
- A táblázat szerkezete

- Adatok a táblázatokban (= Ismerje a relatív, abszolút és vegyes cellahivatkozásokat.)

- Táblázatformázás

- Diagramok és egyéb objektumok

5) Adatbázis-kezelés

- Az adatbázis-kezelés alapfogalmai
- Az adatbázis szerkezete és kialakítása
- Adatbázis-kezelési műveletek
- Képernyő és nyomtatási formátumok **kikerültek**

6) Publikálás a világhálón (= minden követelmény csak emelt szinten értendő)

- Webhely felépítése
 - Könyvtárszerkezet (= Legyen képes a webhely fájljait célszerűen kialakított mapparendszerbe szervezni és elhelyezni témakör jelent meg.)
 - A webhely elemeinek kapcsolata (= Tudja kialakítani a webhelyet alkotó különböző típusú állományok célszerű kapcsolatát, a Tudjon külső, webhelyen és weboldalon belüli hivatkozásokat létrehozni, és az Értse és alkalmazza az abszolút és relatív hivatkozások közti különbséget témakörök jelentek meg.)
- Webdokumentum tartalma
 - A tartalom szöveges része (= Legyen képes kódszerkesztővel a publikálandó tartalom felépítését tükröző weblapot készíteni HTML nyelven, az Ismerje a különféle szerepű oldalelemek, a címek, bekezdések, szakaszok, hivatkozások, listák, táblázatok megadásának módját, és az Ismerje és használja a HTML címkéinek fontosabb jellemzőit témakörök jelentek meg.)

- A tartalom egyéb részei (= *Tudjon nem szöveges elemeket a weboldalba építeni* témakör jelent meg.)
- Webdokumentum formázása
- A webhely állományainak kapcsolata (= *Legyen képes a weblap kapcsolatát beállítani a formázásáért felelős CSS-fájjal* témakör jelent meg.)
- A CSS elemei (= *Legyen képes a weblap elemeit előre elkészített stílusokkal formázni, a Tudjon kijelölőket használni. Legyen képes a formázást végző CSS-kód módosítására és a Tudjon CSS-kódot a HTML-fájlban belül, illetve önálló fájlban elhelyezni* témakörök jelentek meg.)

7) Algoritmizálás, adatmodellezés

- *Elemi és összetett adatok, állományszervezés, relációs adatstruktúrák helyett Adatszerkezetek, adat be- és kivitel* (= az *Egyszerű adattípusok* emelt szintű követelményei középszintre kerültek át; az *Összetett adattípusok* emelt szintű követelményei, tehát az *Ismerje az összetett adattípusokat: szöveg, sorozat, tömb, rekord, halmaz. Ismerje az összetett adattípusokon végezhető műveleteket* középszintű követelmény lett, viszont az emelt szinten megjelent a *Legyen képes többdimenziós adatszerkezet használatára. Tudjon összetett adatszerkezetben különböző típusú adatokat tárolni* téma; az *Állományok* tematikai rész **kikerült**.)
- Algoritmisleíró eszközök (= Feladatmegoldás egy algoritmusleíró eszköz segítségével témakör emelt szintű követelményei középszintre helyeződtek át, emelt szinten a *Legyen képes megadott algoritmust módosítani* rész került be.)
- Elemi algoritmusok (= A programozás alapelvei témakör emelt szintű követelményei részben középszintre kerültek át; *Feladatmegoldáshoz tudja használni az alapvető programszerkezeteket: szekvencia, elágazás, ciklus és Tudja használni*

a típusalgoritmusokat: összegzés, eldöntés, kiválasztás, keresés, megszámlálás, maximum-kiválasztás középszintre került át; középszinten megjelent még a Tudjon egyetlen típusalgoritmust igénylő problémát megoldani téma; emelt szinten a *Tudja használni a kiválogatás, rendezés, szétválogatás, metszet és unió típusalgoritmusait és a Tudjon közepes nehézségű, típusalgoritmusok egymásba építését igénylő, összetett problémát megoldani* téma jelent meg.)

- Rekurzio

8) A programozás eszközei

- Programozási nyelv (= *Egy programozási nyelv ismerete* témakör alatt az emelt szintű követelmények részben átkerültek középszintre; a *Legyen képes az adott problémát megoldó programot írni, a Tudjon olyan parancssori alkalmazást készíteni, amely billentyűzetről képes adatokat olvasni, illetve monitoron megjeleníteni, a Tudjon a felhasználóval kulturáltan kommunikáló adatbevitelt és adatkivitel írni* bekerült a középszintű követelménybe; emelt szinten az *Ismerje egy programozási nyelven az eljárások, függvények; állománykezelő műveletek megvalósítását és a Legyen képes a szöveges állományokra alkalmazható műveleteket megvalósítani, a Legyen képes mondatszerű leírással megadott rekurzív algoritmust kódolni, és felhasználni* továbbra is emelt szintű követelmény maradt.)
- Programfejlesztés és környezet (= *Kódolási, szerkesztési eszközök valamilyen programnyelvi fejlesztői környezetben* emelt szintű követelményei mind átkerültek középszintre; a *Tesztelés* témakörben a középszinten *Legyen képes a program különböző kimeneteinek tesztelésére alkalmas mintaadatokkal ellenőrizni a program helyes működését* jelent meg, emelt szinten pedig a *Tudjon nyomkövetéssel programot tesztelni*.)

Részletek:

https://www.oktatas.hu/koznevelas/erettsegi/kozismereti_vizsgatargyak_2024tol

Részletes érettségi vizgakovetelmények a 2012-es Nat alapján:

https://www.oktatas.hu/pub_bin/dload/kozoktatas/erettsegi/vizgakovetelmenyek2017/informatika_vk.pdf

Részletes érettségi vizgakovetelmények a 2020-as Nat alapján:

https://www.oktatas.hu/pub_bin/dload/kozoktatas/erettsegi/vizgakovetelmenyek2024/dig_kult_2024_e.pdf

A kölcsönösség elvén kell működnünk

Interjú Rudolfné Budavári Katalin pedagógussal

Ahhoz, hogy egy diák felelősségteljes, egészséges felnőtté váljon, nevelésének kihagyhatatlan része az asszertív kommunikáció elsajátítása. Az asszertív kommunikáció ismeretében sokkal gyorsabban és hatékonyabban tudunk kezelni bizonyos nézeteltéréseket, jobb problémamegoldó képességekre tehetünk szert, és persze a kommunikációnk is kifinomultabbá válik. Mindennek megtanítása pedig az általános iskola alsó tagozatában már javában elkezdődhet. Az újpesti Lázár Ervin Általános Iskola tanítójával, **Rudolfné Budavári Katalinnal** beszélgettünk a pozitív kommunikációról, különböző hatékony tanítási és nevelési módszerekről, valamint az inkluzív pedagógiáról.

Szöveg: Karkó Ádám

Mit jelent a pozitív kommunikáció az iskolában? Miben tér el a negatív kommunikációtól?

Már rögtön a találkozás pillanatában meghatározó, hogy hogyan fogadom a gyerekeket. A megérkezés pillanatában kialakult pozitív élmény elősegíti a pozitív kommunikáció kialakulását is. Ha én tiszteltem a diákokat, ők is fognak engem tisztelni, tehát a kölcsönösségre alapvetően lehet építeni egy kommunikációs hálót. A pozitív kommunikáció az elfogadással áll párhuzamban. Kardinális, hogy bátorítsam őket mindenben, ehhez pedig elengedhetetlen a pozitív kommunikáció használata. Minden esetben a pozitívumokat kell kiemelni, nem pedig a negatívumokat. Fontos, hogy bármi történjen is, motiválnom, segítenem kell őket.

Egy pedagógusnak szükségszerűen kongruensnek kell lennie saját magával, hitelesen kell megjelennie, annak kell történnie, amit kimond, nem lehet bort inni és vizet prédikálni. Figyelni kell a testbeszédre, a mimikára, hogy mindez a saját személyiséget hitelesen tükrözze, mert a diákok ezt fogadják el igazán, és egyébként is felismerik azt, ha valami nem hiteles, vagy nem úgy van, ahogyan azt a tanár mondja. Az a pedagógus tud motiválni, aki saját maga is motivált, ezért mindig próbálok új dolgokat kitalálni és bemutatni a diákoknak, mint például a kutyával asszisztált tanítási órát, amit a gyerekek kifejezetten szeretnek, illetve a Blue-botot – a robot méhecskét –, aminek használatával a programozás alapjait sajátíthatják el a diákok.

Lehetséges egy beszélgetés során csak pozitívan kommunikálni?

Nehéz erre a kérdésre válaszolni, hiszen megannyi olyan helyzettel találkozhatunk akár pedagógusként, akár magánemberként, amikor nem vagyunk biztosak abban, hogy lehetséges mindig pozitívan kommunikálni. Mindenesetre a gyerekekkel nagyon töreksem arra, hogy megtanulják a pozitív kommunikáció előnyeit. Szeretnék példát mutatni a diákoknak, szeretném, ha látnák, hogyan kell a konfliktusokat jól kezelni. Azt tanítom

nekik – bár ez a legnehezebb –, hogyan beszéljék ki magukból a problémáikat, de úgy, hogy ne bántsanak meg vele senkit. Egy kisgyerek számára talán ez lehet a legnehezebb, hogy képes legyen más nézőpontból vizsgálni az eseményeket.

Milyen szakmódszertani ötleteket valósít meg munkája során annak érdekében, hogy minél könnyebben kezeljék a diákok egymás között a konfliktusokat?

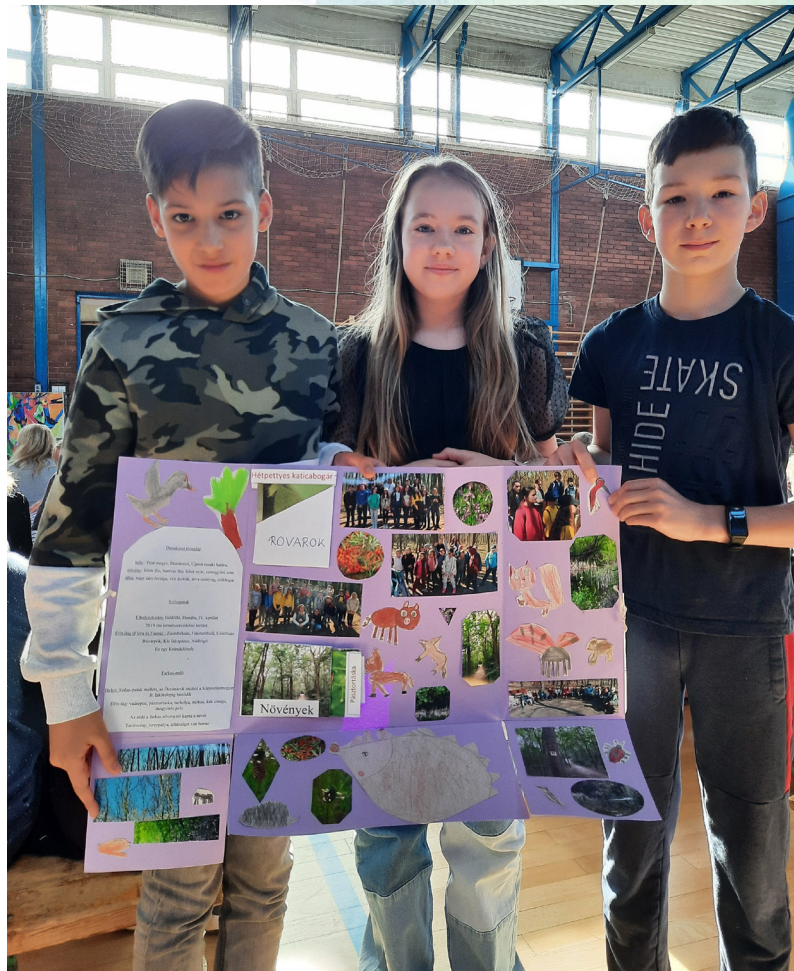
Több ilyen is van. Például a *shiatsuval* akkor találkoztam először, amikor az még suliszamuráj néven futott a Békés Iskolák egyik alprogramjaként. Viszont az eredetileg Németországból származó program engedélyek hiányában nem volt hosszú életű, ki kellett találniuk a program kidolgozóinak egy új nevet, ez pedig a *Forrás Gyermekprogram* lett. Egy háromnapos képzést kellett elvégezni hozzá, és úgy hiszem, hogy igazán hasznos ismeretekre tettem szert. A programban a gyerekek az egymás közötti bizalomépítést, a közeledést és a bensőséges, barátságos légkör megteremtését sajátíthatják el. Az egymás iránti pozitív viszony, a megismerés folyamatával kialakulhat a gyerekekben az a készség, hogy képesek legyenek empátiára, hogy bele tudják gondolni magukat társaik helyzetébe. A shiatsun kívül számos eseményen vesznek részt a diákok. A nevelés alsóban ugyanolyan fontos, mint az oktatás. Nagyon fontos, hogy a gyerekek megtanulja szeretni magát és a társait, ezzel pedig egy boldogabb felnőttkornak nézhet elébe.

Az *Ülj figyelmesen, mint egy béka! Mindfulness-gyakorlatok gyerekeknek és szüleiknek* című könyv egy igazán hasznos mindfulness oktatókönyv, amihez tartozik egy CD is, ötperces gyakorlatokkal. Akkor szoktam segítségül hívni a mindfulness-t, amikor valami történik a tanulócsoporthoz, amikor nagyon zűrzavaros, nem bírnak magukkal. Ilyenkor megkérem őket, hogy hallgassuk meg együtt a rövid nyugtató szöveget. Ezt mindenki nagyon szereti, és valóban hatékony.

Ezenkívül *Lori Lite* relaxációs mesekönyv-sorozatot is használom, hiszen számos légzéstechnikai és nyugtatástechnikát sajátíthatnak el a gyerekek. Fontos, hogy megtanulják ezeket a technikákat, mert egyrészt szeretik, másrészt hatékonyak is.

Mit jelent a gamification? Ön hogyan integrálja az óráiba a játszva tanulás lehetőségét?

A gamificationt én nem az oktatásban használom, sokkal inkább az értékelésben. 2021 nyarán részt vettem a *#school* egyik továbbképzésén. Ötszázból száz embert válogattak be a képzésre, nagyon örültem, amikor megtudtam, hogy én is részese lehetek ennek. Matematikából használom – sajnos idő hiányában több tantárgyból nem tudom használni. Minden szorgalmi feladatért, órai munkáért, tesztért, felméréstől pontot kapnak, így alakul ki egy-egy témakör végére a gyerekek pontszáma. Ahány pontot kapnak a gyerekek, úgy épül fel szép lassan egy ház, ezáltal vizuálisan is szemléltetjük, hogy igenis van annak jelentősége, ha minél több pontot megszereznek. A gyerekek szorgalmi feladatként

interaktív feladatokat kapnak – a megoldásuk nem kötelező, csak választható –, amit otthon, számítógép előtt tudnak kitölteni, ezáltal pontokat szerezhetnek osztályzatok helyett. Nincs szummatív mérés a témakörök között, ez a lényege a stresszmentes tanulásnak, csupán egy-egy téma lezárásakor kapnak jegyet – 1700 ponttól jár az ötös. Az a szennzáció benne, hogy nemcsak az számít, hogy a gyerek mennyire tudja és érti a feladatokat, mennyire képes feldolgozni az adott témát, hanem az is meghatározó, hogy ki mennyire szorgalmas. Így saját magát képes felülvizsgálni, és nem a diáktársaival verseng a tanuló. Vannak olyan gyerekek, akik hamar összegyűjtik a pontot az ötöshöz, de ők annyira töretőek, hogy inkább többet dolgoznak érte, hiszen szeretik csinálni a feladatokat, és ami élvezetes, azzal természetesen jó is dolgozni. Egy félévben három – vagy több – téma is megjelenik, ezért a jegyadás szempontjából is praktikus, hiszen elegendő jegyet kapnak így.

Mit jelent az inkluzív pedagógia? Mennyiben tér el az integráló pedagógiától?

A beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézséggel küzdő (BTMN) vagy sajátos nevelési igényű (SNI) gyerekek is gyakran megfordulnak az iskolánkban, ezért úgy éreztem, hogy hasznos lenne elvégezni egy olyan képzést, ahol a velük való foglalkozás sokkal

nagyobb hangsúlyt kap. Ezért elvégeztem az inkluzív pedagógiát. Persze nemcsak az iskolás diákok miatt gondoltam igazán hasznosnak, hanem mert van egy fogyatékkal élő gyermekem. A különbség az integráció és az inklúzió között, hogy az inklúzió a befogadásról szól, míg az integrációt az alábbi példával tudnám hitelesen szemléltetni. Képzelnék el egy dobozt, amin különböző méretű és kinézetű lyukak vannak, és vannak ugyanolyan formájú paradicsomaink, amiket a megfelelő helyen keresztül bele lehet tenni a dobozba! De ha valakinek nincs kedve gondolkodni és játszani a formákkal, elég rácsapni a paradicsomra, és az belesik – bárhogyan is – a dobozba. Ez arra példa, amikor a gyereket bele akarjuk kényszeríteni egy keretbe, még akkor is, ha neki az nem jó, és másra volna szüksége. Az inklúzió pedig arról szól, hogy a gyerekekre alakítsuk az egész környezetet, mindent a gyerekekre szabunk.

Néhány inkluzív iskola már létrejött. Ilyen például *Kókayné Lányi Marietta* Gyermek Ház nevű iskolája, ahol valóban fontos, hogy az iskola minden tanuló számára elfogadó, támogató környezetet legyen képes nyújtani. Külföldön is több országban számos iskolát hoztak már létre ezzel a pedagógiai szemlélettel, Magyarországon egyelőre még nagyon kevés olyan iskoláról tudunk, ahol ezt a pedagógiai programot használják. Ezekben az iskolában gyakran jelen van a tanítón kívül egy gyógypedagógus – vagy akár több is.

Milyen módszereket tanít meg a tanulók számára, hogy egymással sokkal elfogadóbbak, empátikusabbak legyenek?

Például különböző játékokkal – mondjuk bábokkal – eljátszunk többféle szituációt. Gyakorlatilag ez úgy néz ki, mint egy családterápiás kezelés. Más bőrébe bújunk

bele. Ezekből a szituációkból pedig kiviláglik, hogy ki hogyan kezeli a különféle konfliktusokat. Töreksem arra, hogy rajtam is azt lássák, hogy minden gyerekben megtalálom a legkisebb jót, mert mindenki van jó. Látniuk kell, hogy pozitívan kell az élethez hozzáállni. Ha azt látják, hogy én is elfogadok mindenkit, akkor ők is képesek lesznek elfogadni egymást.

Ezenkívül nagyon fontosnak tartom azt is, hogy a fizikai kifejezőkészség helyett – például a verekedést elkerülve – képes legyen a gyerek szavakkal kifejezni az érzéseit, az érzelmeit a másinak. Így pedig mindketten képesek lesznek kijönni egy vitából győztesekként. Egyébként a mi osztályunk – 4. osztályos diákjaim vannak – gyakorlatilag egy nemzetközi osztály, hiszen van nálunk vietnámi, kínai és uruguayi tanuló is, akiket a többiek – és ők is egymást – szinte rögtön képesek voltak befogadni maguk közé, rendületlenül segítenek a magyar gyerekek, ha valamiben lemaradnának a külföldről érkezettek.

Egyébként bármit meg tudnak csinálni a gyerekek jól, ha hisznek magukban. Ehhez pedig elengedhetetlen, hogy én is higgyek bennük. Talán ez a legfontosabb: hittel állni a diákokhoz. Ezzel párhuzamosan pedig a szülőnek is hiteles képet ad a pedagógusról, hogy hittel áll a gyermekéhez, aki az ő szeme fénye, a minde, és ezért valóban úgy kell azt a gyereket kezelni, mint egy csiszolatlan gyémántot. Akkor jó a partneri kapcsolat, ha elfogadom és tiszteletben tartom a szülőök álláspontját is, hiszen végül is erről szól a mi munkánk, hogy hiteles, gondolkodó és jólelkű felnőtteket neveljünk ezekből a kisgyerekekből.

A HÓNAP TÉMÁJA

Tanórán kívüli foglalkozások

„Menő, ha tudsz valamit”

A játék életünk minden pillanatát átjárja. Játsszunk gyerekként, játszunk felnőttként. A játék kikapcsol, aktivizál, motivál vagy inspirál. A QuizNight egyszerre nyújt békét és harcias viaskodást a csapatok között, egyszerre épít közösséget vagy alakít ki barátságokat. Nemcsak az emberek tudásának az összemérése a lényeg, hanem az is, hogyan tudnak csapatként együttműködni. Tökéletes csapatépítő, tanulságos kérdésekkel megfűszerezve. **Bartha Álmos**, a QuizNight megálmodójával beszélgettünk kvízmesterségről és a kvízzjátékok világról.

Szöveg: Karkó Ádám

Milyen indítatásból kezdett el kvízesteket szervezni? Volt esetleg olyan személy, aki ebben inspirálta?

A gimnáziumban gyakran szerveztem már többféle estet is – persze ezek többségében még a házibuliban merültek ki – kevesebb-több sikerrel. A kvízekkel sokkal később ismerkedtem meg behatóbban. Az első komolyabb kvíz, amivel találkoztam, az a *Legyen Ön is milliomos!* volt. Viszont nem sokkal később, amikor 17 éves koromban Skóciában jártam, az egyik boltban levettem a polcra egy gadget magazine-t, ugyanis mindig is nagy kütyümániás voltam. 2004-et írtunk, és arról szólt az egyik cikk, hogyan csaljunk a bárkvízen. Mivel ez volt a bluetooth, a headset és az okostelefonok születésének kora, ezért minden létező csalási technikát felsoroltak az újságban. Viszont még mindig nem ismertem a kvízek nagy világát. Évekkel később, 2007-ben, amikor Kínába utaztam tanulás céljából, a csoporttársaim – hozzám hasonlóan – más országból jött hallgatók voltak. Mivel nem voltak ismerőseink a városban, ahol éltünk, ezért együtt kezdtünk olyan helyekre járni, ahol jobban megismerhetjük egymást. Így jutottam el életem első bárkvízére.

Hova járt iskolába? A kérdések mennyiben kapcsolódnak az iskolában megszerzett tudáshoz?

A gimnáziumi éveimet Szentendrén töltöttem a ferenceseknél, majd tőlük végül a Szentendrei Református Gimnáziumba kerültem át, ahol sikeresen leérettségiztem.

A kérdések csak részben kapcsolódnak az iskolában megszerzett tudáshoz. Nem az a jó kérdés, amire vagy egyből tudok válaszolni, vagy nem. Az a jó kérdés, amin mindenki képes elgondolkodni, a gondolkodás

pedig legalább egy percig tart, és a gondolkodás során kiötleljük a helyes megoldást. Hiszen sokan alapvetően nem egy kvízzjátékokban igazán koherens tudással felvértezve érkeznek a játékba, hanem egész egyszerűen szórakozni szeretnének. Nagyon fontos felismerni, hogy mi az, amit az emberek biztosan tudnak – a megszerzett tudásuk –, és mi az, amit a logikájuk segítségével ki tudnak találni. A standard álláspont szerint tehát – megvitatta az elvárható tudást több kvízmesterrel – az érettségi szintjén elvárható tudás alapján épülhetnek fel a kvízkérdések.

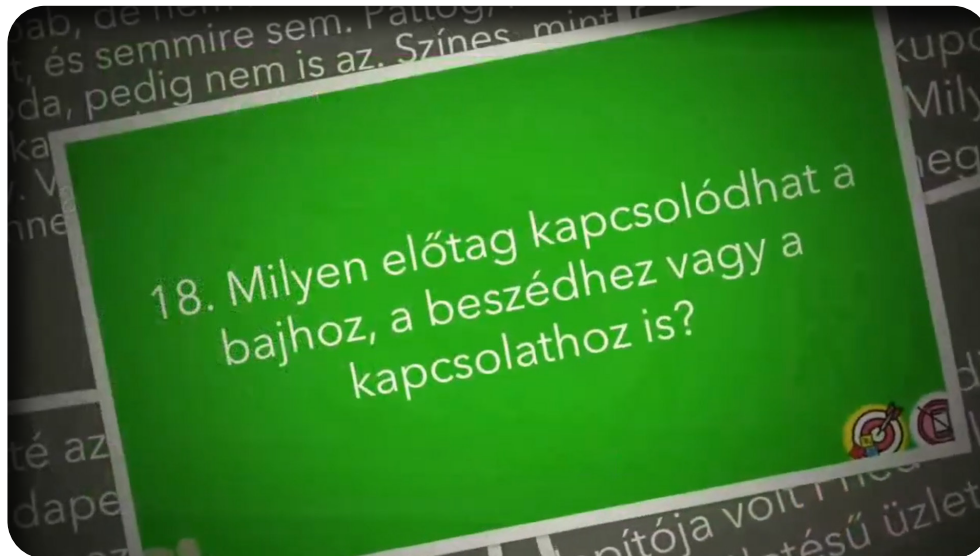
Mi is pontosan a QuizNight, hogyan jött létre?

A QuizNight a már említett kínai bárkvíz-élményem magyarországi megvalósítása. Legelőször a kínai bárkvízmesterétől elkértem néhány kérdéssort, amelyekből kiválogattam azokat a kérdéseket, amik a magyar játékosok számára relevánsak lehetnek, és elkezdtem kitalálni újabbnál újabb kérdéssorokat. Eleinte azt a játékmenetet követtem, amit Kínában megismerhettem, viszont szép lassan megváltoztattam a játék struktúráját.

Hogyan épülnek fel a kvízestek?

Szeptembertől májusig az iskolai szünetekhez alkalmazkodva mindig hétfő este tartunk kvízestet. Nagyon fontos ez a rendszeresség, mint ahogyan az élet bármely területén, itt is szükségesnek tartottuk, hogy ne hébe-hóba legyen kvízest, hanem mindig ugyanabban az időpontban. Ezzel mindenkinek kialakulhat a rutinja.

A kvízestek összességében egyszerűen épülnek fel, vannak anagrammák, képrejtvények vagy pusztán olyan egyszerű kérdések, amiket már a korábbi kvízzjátékok-

ban megismerhettünk. Viszont izgalmas, hogy vannak olyan játékok, amikor a kérdések között összefüggés van, tehát tíz kérdést követően egy bónuszkérdés során ki kell találni, vajon mi lehetett a kapcsolat a korábban feltett kérdésekre adott válaszok között. Egy igencsak fontos jellemzője a QuizNight-nak az, hogy csapatokban kell játszani, így pedig tökéletes csapatépítő, de még randevúhoz is nagyszerű alkalom játszani, hiszen van-e jobb annál, mint megismerni valakit társaságban, akkor, amikor számos szociális készséget megmutathatnak egymásnak az emberek.

Milyen korosztály vesz részt jellemzően a játékban?

A fiatal felnőttek generációja, tehát a 20 és 35 év közöttiek vannak túlnyomórészt többségben, viszont – és szerintem ez igazán izgalmas – van olyan játékosunk is, aki elmúlt már 70 éves, mégis lejár közénk játszani, mert élvezzi, hogy részt vehet a kvízesteken. Szóval mondhatnám azt is, hogy bármilyen korosztály játszhatja a játékot.

Egy kicsit cseréljünk szerepet: tudja, mi történik az olajjal a vízben?

Az olaj nem oldódik fel a vízben, hanem elterül a víz tetején. Mindezt egyébként onnan tudom, hogy a *Szabadítsátok ki Willyt!* című filmben, amikor kiömlött az olaj, majd meggyulladt, utána kellett megmenteni a kardszárnyú delfin életét.

Egy kvízmesternek mennyire kell ismernie a kérdéseit?

Bármilyen kérdést is visz az ember egy kvízestre, mindennel egytől egyig képpen kell lennie, mert ha valamibe belekérdéznek a játékosok, de a játékmester nem tud válaszolni, annak nem biztos, hogy szép vége lesz, hiszen a játékosok olyanok, mint a diákok az iskolában: képesek bármivel kapcsolatban kérdést felten-

ni, még akkor is, ha az nem minden esetben releváns. Természetesen vannak azok a játékosok, akik evidens kérdésre evidens választ adnak, viszont egy olaj-víz kapcsolatra rákérdező kérdés nem minden esetben egzakt – mondhatná egy természettudományos érdeklődésű ember. Tehát akadnak fennakadások olykor, amelyeket a kvízmesternek meg kell oldania.

Kik írják össze a kérdéseket, és milyen témákat dolgoznak fel a kvízzjátékok?

Többségében egyedül írom meg a kérdéseket, szintén én állítom össze a kvízeket, de szerencsére nem minden esetben maradok egyedül, hiszen vannak olyanok is, akik szívesen segítenek a kérdéssorok összeállításában. Ellenben nagyon fontos kiemelnem, hogy bárki is írja a kérdéseket, én mindig felülvizsgálom azokat, tehát nem jelenik meg úgy kérdés egy kvízesten, hogy azt ne néztem volna át legalább egyszer. Témákból pedig lehet mondani, hogy végtelen a sor, ezek fordulónként változnak, van, amikor nehéz egy-egy témát kidolgozni, vagy pedig újra feldolgozni.

Csak Magyarországon van lehetőség a játékra?

Érdekes, hogy az egyre nagyobb népszerűségnek örvendő játékestek országos ismeretségűvé nőttek ki magukat. Rövid időn belül Pécssett, majd Szegeden is megjelentek a QuizNight tartalmai, sőt Budapesten is több helyszínen részt lehetett venni a játékban. Ezt nem lehetett volna megtenni, ha nincs a kezdetektől fogva a weboldalunk, amit egy gimnazista barátom, Gábor készített.

Sokáig tartott ez a magyarországi kiterjedtség, ám a vajdasági *Csorba Lóci* – a Lóci játszik együttes frontembere, aki állandó résztvevője volt a kvízeknek – egyszer elhozta a csapatába egy vajdasági barátját. Nagyon megtetszett nekik a játék, így a segítségükkel elkerült a QuizNight Délvidékre is, ahol szintén több településen lehet játszani a kvízesteken, de például Kolozsváron is legalább négy helyszínen tartanak játékesteket.

Hogyan és milyen gyakorisággal lehet részt venni a QuizNight-on?

A QuizNightnak a kezdetekkor, 2009-ben egy szentendrei pub adott otthont. A tulajdonosok nem hittek abban, hogy a kvízestek népszerűek lennének, viszont mégis engedték, hogy megtartsam az esteket, de csakis keddenként, hiszen a szerdai Bajnokok Ligája mérkőzések elengedhetetlenek lettek volna mindenki számára. Ezért keddenként kezdte meg működését a QuizNight, és hirtelen nagy népszerűsége tette szert. Ősztől viszont bevezették a kedd-szerdai BL-meccseket, ezért az időpont, ahogy korábban említettem, hétfőre került át.

Évekkel később sajnos közbeszólt a koronavírus-járvány, így abba kellett hagynunk a személyesen megtartott kvízesteket, de nem csüggedtünk, hiszen megoldásokat kellett találnunk a kvízzjátékok lebonyolítására, és találtunk is. Mivel a koronavírus-járvány nem kedvezett a szentendrei helynek – egyéb problémák is adódtak –, onnan el kellett költöznie a kvízesteknek.

Hogyan tudták megszervezni a kvízesteket a koronavírus-járvány alatt?

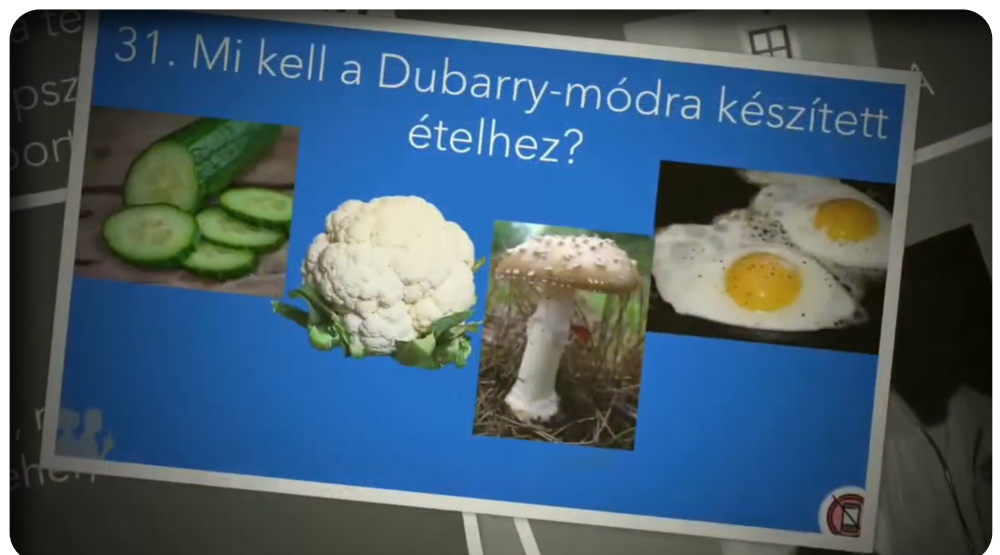
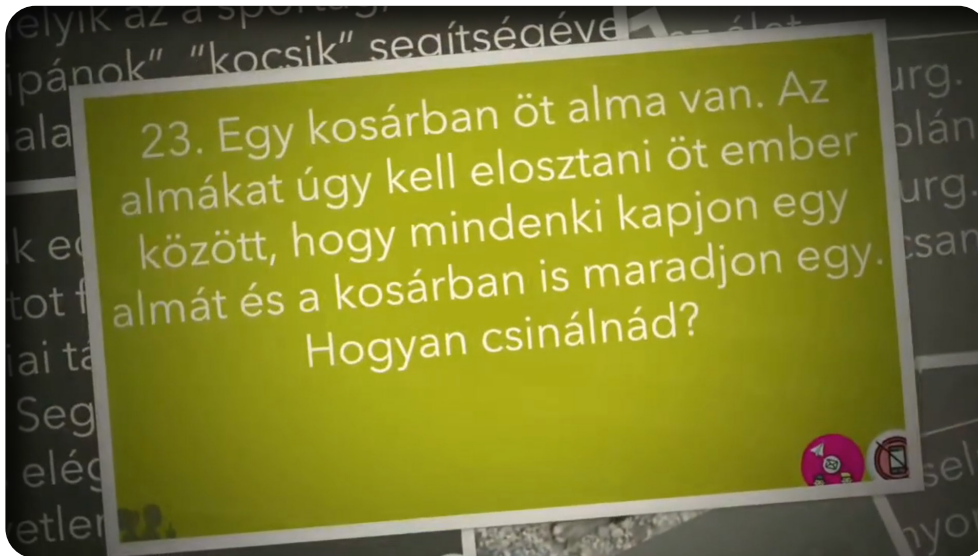
2020 márciusában már többen lemondták az esteken való részvételeket, egyre jobban érezhető volt a járvány hatása. Sajnos végül nekünk is úgy kellett lemondanunk a kvízesteket, hogy nem tudtuk, a következő héten vajon meg tudjuk-e tartani. Mindenkit megkértünk, hogy figyeljék a honlapot, mert mindenről szerettük

volna értesíteni a résztvevőket. A lezárások bejelentését követően az addig teleírt naptáram üressé vált. Mindenki lemondta a részvételt, az összes céges rendezvényt visszamondták.

Ekkor ötlött fel bennem az a lehetőség, hogy online is megtarthatnánk a kvízesteket. Szerencsére volt segítségem ehhez, ezért egy nagyon gyors munkával átköltöztünk az online platformra. Bevált a terv, és az addigi állandó csapataink visszatértek, sőt voltak, akik azt mondták, sokkal jobb, hogy online van a játék.

Milyen visszhangja van a kvízesteknek? Az emberek szeretik a játékot?

Mindenki meg van elégedve a játékkal mindmáig, pozitív véleményeket hallok vissza szerencsére. Igazán nagyszerű, hogy a legtöbb ember, aki valaha játszott a kvízesten, visszatérő vendégünk. Az összehozott csapatok sokkal magabiztosabbak, sokkal hatékonyabban tudnak együtt dolgozni. Sok olyan csapat van, ahol volt kollégák vannak együtt, de vannak olyanok is, akik a gimis ballagást követően ezt a módot találták meg arra, hogy tartani tudják a kapcsolatot. Baráti társaságok, családok, de új tagok is benevezhetnek a játékba. Az egyik legizgalmasabb benne, hogy a csapatok megismerhetik egymást, szülehetnek új barátságok. Persze azért érdemes kiemelni, hogy a mikroközösség halmazát alkotják az estek résztvevői, tehát nem száz fővel kell folyamatosan kontaktálni, elég csupán a saját csapatára koncentrálnia mindenkinek.

Hogyan viszonyul a családja az elfoglaltságaihoz? Ők is szívesen részt vesznek a játékban?

A közvetlen családom nagyon támogató. Egyszerre könnyű és nehéz is. A játék levezénylése, ami cirka két órába kerül, a „könnyebb polcra helyezhető”, viszont a kvíz összeállítása már egy többnapos projekt, hiszen a kvízestekre való felkészülés folyamatos kutatómunkát igényel hétről hétre. Tulajdonképpen egy időszakos játékmorálról beszélhetünk, hiszen több céges megrendelést is kapok, viszont ezek a nyári időszakban megcsappannak, minimalizálódnak, ezért a nyaram összességében szabad.

Mit csinál, ha éppen nem kérdéseket tesz fel?

Korábban egy banknak dolgoztam, naperóművek építését menedzseltem. Mindig is érdekelt az energiahatékonysággal foglalkozó tevékenységek, hiszen vannak olyan kutatások, amelyek arról számolnak be, hogy akár 40-50 százalékkal kevesebb energiafelhasználás-

sal is hasonló életszínvonalon tudnánk élni. Jó példa itt a nyílászárók kicserélése, amikor a fa ablakokat műanyag tokos ablakokra cseréljük ki, sokkal több energia szabadul fel. Azt képviselem, hogy hasznosítsunk újra, próbáljunk minél többet spórolni, minél hatékonyabban óvni a környezetet. Viszont a kvízesterség mellett ezeket már nem tudtam bevállalni, ezért az ún. polgári munkáimból átvándoroltam a kvízestekre.

Készülnek-e bármilyen újításra a jövőben?

A következő évadban – nagy újításként – visszatérünk a koronavírus előtti időszakhoz. Emellett pedig megnyílik a QuizNight stúdióink is, ahol mindent úgy alakítottunk ki, hogy a lehető legjobb játékelményt tudjuk biztosítani. Itt személyesen, előzetes bejelentkezés után tudnak részt venni kvízeken a játszani vágyók.

Játékos művészettörténet

A Magyar Nemzeti Galéria múzeumpedagógiai foglalkozásai és oktatási segédanyagai

Az iskolai keretek közötti múzeumlátogatás valódi, életre szóló élményt nyújthat a diákok számára, miközben a pedagógusok is új módszereket építhetnek be a múzeumi foglalkozást megelőző és követő tanórákba. A múzeumpedagógiai foglalkozások során a tanulók elmélyíthetik tudásukat, továbbá új tapasztalatokkal és ismeretekkel gazdagodhatnak; mindezt játékos módon, interaktív közegben, egy gyakorlott múzeumpedagógus vezetésével. Ezt szolgálják a Magyar Nemzeti Galéria tanulást segítő és támogató iskolai foglalkozásai és oktatási segédanyagai.

Szöveg: **Schvéd Brigitta**

A Magyar Nemzeti Galéria múzeumpedagógiai programjainak keretében a diákok a magyar és egyetemes művészettörténet híres alkotásaival és kiemelkedő művészeivel ismerkedhetnek meg testközelből. Az interaktív kiegészítő tananyagok, virtuális kiállítóterek és online kiállításvezetők szintén a Galéria műalkotásainak, illetve egy-egy állandó vagy időszakos kiállításának mélyebb és alaposabb megismerését teszik lehetővé. A Galéria múzeumpedagógusai kifejezetten adott korosztályok számára fejlesztették ki foglalkozásaikat, amelyek az ismeretek átadásán túl valódi élményszerűségre is töreksenek.

A szerteágazó programokhoz kapcsolódóan egy hasznos *Pedagógus tájékoztatót*, valamint egy *Kérdezz-feleleket* is összeállítottak a Galéria munkatársai, amelyek megkönnyítik a pedagógusok munkáját a múzeumpedagógiai programok megtervezésekor.¹ Előzetes egyeztetés alapján a múzeumi kiállítótéri foglalkozásrészt egy műhelymunka is kiegészítheti, amely az adott témát újszerű formában, egyes manuális technikák elsajátításával teszi teljesebbé; a *Kreatív műhely* lehetősége minden, a kiállítótérben elérhető foglalkozás mellé választható. A különböző technikákat alkalmazó pluszprogram segítségével a Galériába érkező gyermekek megérezhetik az alkotásban rejlő örömet, felfedezhetik a különböző képzőművészeti technikák alapvető rejtjelmeit, továbbá szabadjára engedhetik fantáziájukat és kreativitásukat akár egyéni, akár csoportmunka keretében.

Programok óvodásoknak és kisiskolásoknak

A kifejezetten óvodás csoportokat megcélzó *Állati jó!* című, 50 perces foglalkozás során a Galériába látogató gyermekek a múzeumi alkotásokon megelevenedő különböző állatokkal ismerkedhetnek meg közelebbről. A festményeken, szobrokon ábrázolt lovak, halak, madarak és más, sokszor egzotikus állatok segítségével, valamint zeneművekkel kiegészítve ismerkedhet meg a csoport egy-egy festő életútjával és kiemelt művével. Az óvodások számára kialakított foglalkozásokon

Királyok, hősök, csaták múzeumpedagógiai foglalkozás (<https://mng.hu/foglalkozasok/kiralyok-hosok-csatak>)

¹ *Pedagógus tájékoztató és Kérdezz-felelek:*
<https://mng.hu/foglalkozasok/pedagogus-tajekoztato/>

természetesen középpontba kerülnek a játékok és a mesék, hogy a múzeumban kiállított festményekkel és szobrokkal játékosan ismerkedhessenek meg a gyermekek. A foglalkozásnak mindehhez kapcsolódóan fontos részét képezi az állatok és a környezet védelmének megismertetése is.

Az alsó tagozatos, 1–4. osztályos diákoknak három különböző foglalkozás is elérhető; a **Csobogás**ban a víz, a **Színkavalkád**ban a fény és a színképzés, a **Királyok, hősök, csaták** című rendhagyó óra keretében pedig a magyar történelem kerül a középpontba. Utóbbi során a diákok főként a 19–20. századi Festészeti Gyűjtemény fő műveivel, így például *Madarász Viktor*, *Benczúr Gyula* vagy *Székely Bertalan* magyar történelmet megjelentető emblematikus festményeivel ismerkedhetnek meg közelebbről.

Foglalkozások felső tagozatosoknak

5–8. osztályos általános iskolai tanulóknak három foglalkozás érhető el a Galéria múzeumpedagógiai programjában. A **Valóság vagy illúzió?** című programon a **Királyok, hősök, csaták** című foglalkozáshoz hasonlóan a 19. századi magyar festészet kiemelkedő művészeit és szereplőit ismerhetik meg a diákok. A múzeumi óra során többek között olyan kérdéseket

vitathatnak meg a gyerekek, minthogy valóban olyan lehetett-e *Vajk* megkeresztelése vagy *II. Lajos* halála, ahogy azt Benczúr Gyula vagy Székely Bertalan egy-egy híres festménye ábrázolta? Benczúr egyik leghíresebb alkotása a *Vajk megkeresztelése* (1875) című monumentális mű – köztudott azonban, hogy a kép első, még 1870-ben alkotott változatán teljesen más kompozícióban helyezte el a festő a szereplőket, így máshová kerültek annak hangsúlyai, ennek következtében pedig egészen másról szólt a kép, mint a végleges, 1875. évben befejezett verzió.

Ahogy Benczúrnál, úgy Székely Bertalan esetében is tény, hogy a korszak történelmi képeinek szimbolikája szinte mindig a festő korának idejére vonatkozik, így a korszak freskói legtöbbször az elveszett nemzeti függetlenség problematikáját fejtetik. Ennek a ketősségnek a megértése a foglalkozáson is előtérbe kerül, így az kiválóan alkalmas a történelmi gondolkodás megalapozásához. A program során a történelmi kérdéseken kívül olyan témák is hangsúlyt kapnak, mint például Szinyei Merse Pál munkássága, akinek olyan híres festményeiben mélyedhetnek el a tanulók, mint a *Majális* vagy a *Lila ruhás nő*. Szinyei *Majálisa* később otthonról vagy útközben, mobiltelefonról is „körbejárható” digitális formában **A Majális digitálisan** című oktatási segédanyag segítségével.²

A másik, **Hangjáték** című, alapvetően a zene és a képzőművészet szoros kapcsolatára épülő foglalkozás fő célja, hogy ezt a két különböző művészeti ágat újszerű módon kapcsolja össze a diákok számára. A **60 perc alatt a Föld körül** című óra során pedig képzeletben Afrikába, a csendes-óceáni szigetvilágba, valamint Európa különböző országaiba repülhetnek és kalandozhatnak a résztvevők, ahol szintén hangsúlyos szerepet kapnak az érzékek. A diákok megtapinthatják, megszagolhatják és meghallgathatják a különböző kultúrák tárgyait, illatait, ízeit és hangjait.

Középiskolai programok

A 9–12. évfolyamos diákoknak szóló programok esetében is kulcsfontosságú a Galéria már említett, 19–20. századi magyar művészetet bemutató állandó kiállítási anyaga. Az **Arany János-balladák: Kép és szöveg** című foglalkozáson e kiállítás olyan festményeivel ismerkednek meg a résztvevők, amelyek *Arany János* balladáihoz kapcsolódnak, vagy kifejezetten egy-egy Arany-ballada szövegének illusztrációi. A középiskolai tananyagban hangsúlyosan szereplő ballada műfajának mélyebb megismeréséhez és az Arany-balladák alaposabb megértéséhez kiváló terepet biztosít a program. A *kép* (festmények) és a *szöveg* (Arany-balladák) egymás melletti vizsgálata támogatja az irodalmi alkotások feldolgozását, miközben a diákok a különböző képzőművészeti stílusokkal is megismerkedhetnek.

Ahogy több foglalkozáshoz, úgy például az Arany-balladákhoz kapcsolódóan is elérhető egy interaktív kiegészítő tananyag, amely lehetővé teszi a Galéria vonat-

² A *Majális* digitálisan: <https://majalis.mng.hu/>

kozó műalkotásainak alaposabb megismerését és akár órai vagy otthoni tanulmányozását is. A gyűjtemény készítőinek kifejezett célja volt a középiskolai irodalom, történelem és vizuális kultúra tantárgyakhoz kapcsolni a válogatott anyagot, amely könnyedén elérhető a Galéria online felületén keresztül, és remekül kapcsolódik az előbbieken kifejtett múzeumpedagógiai foglalkozáshoz.³

Amennyiben pedig a pedagógusok szívesen elmerülnének diákjaikkal Arany János korszakának angol vonatkozásaiban is, akkor kifejezetten hasznos lehet a Galéria egyik tavalyi időszaki tárlatának, *A Vágyott szépség. Preraffaelita remekművek a Tate gyűjteményéből* című kiállítás anyagából is szemezni. A londoni Tate Britain világhírű preraffaelita gyűjteményének közel száz lenyűgöző alkotását láthatta a nagyközönség a tavalyi év folyamán, amelyhez *Király Zsuzsanna* szövegezésével és *Plesznívy Edit* szakmai lektorálásával egy impozáns, praktikus és interaktív, középiskolásoknak szóló online kiállításvezető is készült. Ez a vezető a történelmi és irodalmi szálak miatt bátran ajánlható bármely humán tárgyat oktató középiskolai pedagógus számára.⁴

Érdekesség, hogy e tárlathoz kapcsolódóan, azal párhuzamosan elérhető volt a Galériában egy, a preraffaelita mozgalom magyarországi hatásait bemutató kísérőkiállítás is (*Az utópia szépsége. Preraffaelita hatások a századforduló magyar művészetében*). A kísérőtárlatban előtérbe került, hogy milyen komoly hatással volt az angol *Arts and Crafts* mozgalom és a preraffaelita festők munkássága és esztétikája többek között *Körösfői-Kriesch Aladár* művészetére és a gödöllői művésztelep szellemiségére, *Rippl-Rónai József* és *Ferenczy Károly* munkásságára, valamint

³ Arany János balladái és a képzőművészet – Interaktív kiegészítő tananyag: <https://mng.hu/arany-janos-balladai-es-a-kepzomuveszet/>

⁴ Vágyott szépség – Online kiállításvezető középiskolásoknak: <https://indd.adobe.com/view/8c22f7fb-2498-4155-98c4-65d746a99ca6>

A Magyar Nemzeti Galéria múzeumpedagógiai foglalkozásainak történeti részvételi díj 60 perces foglalkozás esetén 8.000 Ft / csoport (idegen nyelven 16.000 Ft / csoport), 120 perces foglalkozás esetén pedig 11.000 Ft / csoport. Óvodás csoportok esetén az ár 5.000 Ft / csoport.

Állandó kiállításához kapcsolódó foglalkozás esetén a diákok belépődíja 800 Ft / fő. Időszaki kiállítás esetén a diákjegyek 75%-os kedvezménnyel válthatók. Óvodásoknak a belépés minden esetben ingyenes. A kedvezményt magyar közoktatási intézményekből érkező iskolai csoportok vehetik igénybe. A tanároknak a múzeumpedagógiai foglalkozások alkalmával a belépés minden esetben ingyenes.

További információ:

<https://mng.hu/muzeumpedagogia/>

Gulácsy Lajos korai alkotói időszakára. A kísérőtárlathoz szintén készült egy középiskolásoknak szóló online kiállításvezető, amely a preraffaeliták magyarországi kapcsolataira és hatásaira fókuszál. Az online kiadvány szintén jól beépíthető a középiskolai tananyagba.⁵

A varázsló kertje című múzeumi óra a későbbi, 20. századi magyar művészet különböző megjelenési formáit egy viszonylag szokatlan és ritkábban vizsgált szemszögből, a kert szimbolikája alapján tekinti át. E foglalkozás során is hangsúlyos szerepet kap a különböző képzőművészeti stílusok megismerése mellett a kortárs irodalom főbb mozzanatainak, alkotóinak felvillantása is. Így a nagy festők, mint például *Gulácsy Lajos* vagy *Csontváry Kosztka Tivadar* munkái mellett szóba kerül például *Juhász Gyula* költői vagy *Csáth Géza* írói világa is.

A szépség története című, kifejezetten kamaszoknak szóló „szépségtörténeti kalauz” keretében a szépség fogalmával és annak művészettörténeti vonatkozásaival ismerkedhetnek meg a diákok. A résztvevők a középkortól a 20. századig haladva különböző képzőművészeti alkotásokon keresztül beszélgethetnek az évszázadok különböző divattrendjeiről, szépségideáljairól, mindezek társadalomtörténeti és pszichológiai vonatkozásairól. A *Tükröződések* című, kortárs képzőművészeti alkotásokkal és 20. századi történelemmel foglalkozó múzeumpedagógiai órán pedig annak a kérdésnek a megvitatása kerül a középpontba, hogy vajon a történelem tükröződik a művészetben, vagy a művészet tükröződik a történelemben?

⁵ Az utópia szépsége – Online kiállításvezető középiskolásoknak: <https://indd.adobe.com/view/a1d9c8a8-2b8f-41fb-b0b6-aacc5c1c9e8>

Kézzelfogható és átélhető történelem

Pedagógiai foglalkozások a Magyar Nemzeti Levéltár Országos Levéltárában

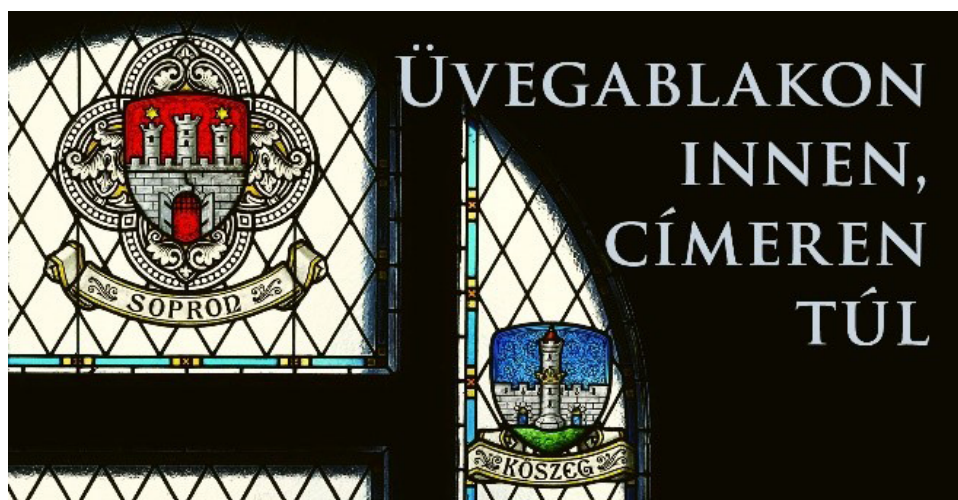
Az utóbbi években egyre több levéltár kezd el bekapcsolódni hazánkban az alap- és középfokú oktatásba úgynevezett levéltárpedagógiai foglalkozások tartásával. Egy-egy levéltári tanóra kiváló segítője és támogatója lehet akár a történelem, akár más humán tárgyak oktatásának. Az általános és középiskolás tanulóknál jobban elmélyülhet az iskolai ismeretanyag, miközben a speciális tanórák a pedagógusok számára is motivációs és kompetenciafejlesztési lehetőséget kínálhatnak. Az élményalapú tanulás megteremtéséhez is remek eszköz lehet egy levéltárpedagógiai óra szervezése. A Magyar Nemzeti Levéltár Országos Levéltára nyitva áll a tanulók és pedagógusaik előtt akár tanulmányi kirándulások, akár szakköri foglalkozások vagy fakultációk esetén.

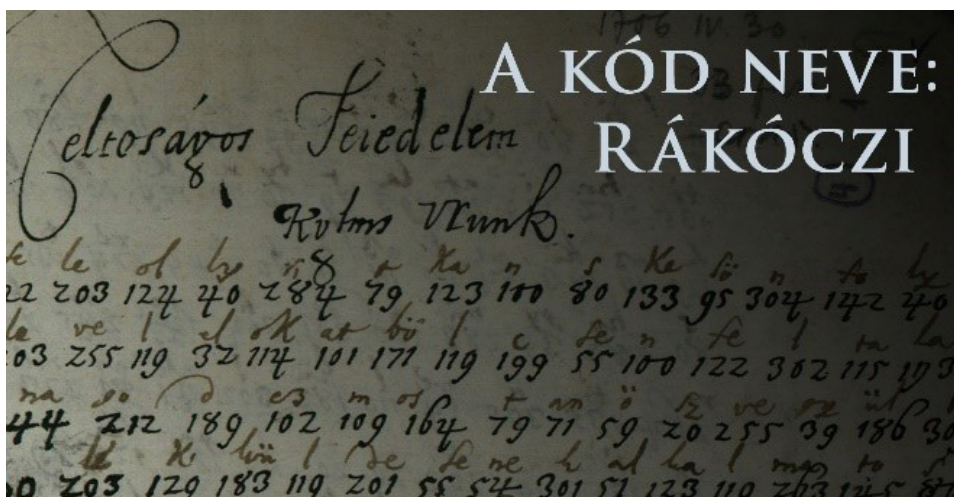
Szöveg: **Schvéd Brigitta**

A levéltárpedagógia páratlan történelmi dokumentumok megismerésére nyújt lehetőséget a közgyűjteményekbe látogató diákcsoportok számára. Az élményalapú, interaktív foglalkozások valódi, kézzel fogható levéltári dokumentumok segítségével színesítik és egészítik ki a közoktatásban részt vevő diákok ismereteit, figyelembe véve életkori sajátosságait, illetve az általános és középiskolai tananyagot. A Magyar Nemzeti Levéltár Országos Levéltára számos levéltári programmal és egy újonnan átadott levéltárpedagógiai foglalkoztatóteremmel várja az iskolás csoportokat.

A közgyűjtemény levéltárpedagógiai programjai természetesen lehetővé teszik a Nemzeti Alaptantervben megjelenő kompetenciák fejlesztését is, hiszen az intézmény annak megfelelően alakította ki foglalkozásait. A levéltári órák leginkább a történelem, az erkölcstan,

az etika, a hon- és népismeret, a társadalmi, állampolgári és gazdasági ismeretek, illetve például a latin nyelv ismeretanyagára építkeznek, illetve azokat bővítik ki. A levéltárosok, levéltárpedagógusok, történészek és muzeológusok kooperációjával kidolgozott komplex programok révén a levéltári foglalkozások alkalmával erősödhet a diákok szövegolvasási és szövegértési készsége, információszerezési kompetenciája, forráskritikája és objektivitása.

Levéltárpedagógiai foglalkozások a Magyar Nemzeti Levéltár Országos Levéltárában

Magyarország legrégebbi közgyűjteménye alapvetően általános iskolai felső tagozatos és középiskolás diákokat vár levéltári foglalkozásaira, amelyek 90 vagy 120 percesek, és az adott korosztályhoz és képzéstípushoz igazodnak. Az érdeklődő intézmények és pedagógusok hat különböző foglalkozás közül választhatnak, melyek közül az **Üvegablakon innen, címeren túl** című óra 6–9 éves, a többi képzés pedig 9–18 éves korosztály számára készült. Az órák minden esetben a levéltár mint intézménytípus feladatainak, illetve a Nemzeti Levéltár Országos Levéltára kialakulásának bemutatásával kezdődnek. Ezt követi a hat különböző téma levéltári forrásai köré felépített óra. A foglalkozások forrásanyaga az általános iskolák felső tagozatának, illetve a középiskolák főbb humán tananyagához, így a történelemhez, a magyarhoz, a földrajzhoz, illetve a német és a latin nyelvhez illeszkednek. A kapcsolódó levéltári források kreatív módon történő feldolgozásához természetesen elengedhetetlen a levéltári óra megfelelő szaktanári előkészítése, a szükséges háttérismeretek összegyűjtése.¹

Az említett **Üvegablakon innen, címeren túl** című, alsó tagozatosok számára készült programban a gyermekek felfedezhetik az Országos Levéltár varázslatos Bécsi kapu téri épületét, melynek építési munkálatait *Klebsberg Kunó* kultuszminisztersége idején, az 1920-as évek elején fejezték be. Az épület gazdag belső díszítését magának Klebsbergnek az elképzelései alapján, azokat követve alakították ki. A kívülről a pécsi Zsolnay gyár színes tetőcserepeivel, belülről pedig *Dudits Andor* festőművész monumentális falképeivel díszített épületet örömmel fogják felfedezni a gyermekek, miközben kalandos feladatokat megoldva bebarangolhatják a levéltárpalota felfedezésre váró folyosóit és rejtett zugait. A foglalkozás során többek között megismerhetik, hogy milyen értékeket őriznek az épületben, mit ábrázolnak *Dudits* hatalmas falfestményei, és mit jelképeznek *Róth Miksa* címeres üvegablakai. Az **Elvarázsolt kastély** című program során szintén a Bécsi kapu téri levéltárpalota történetével ismerkedhetnek meg a résztvevők. A játék során izgalmas feladatokkal, például különböző kódok és rejtvények megfejtésével tudják megtörni a gyermekek az *Aranybulla* 1351-es átíratát eltüntető átkot, és visszaszerezni az „eltűnt” középkori oklevelet.

A diákok a levéltár további négy foglalkozása során is izgalmas témákkal és levéltári forrásokkal ismerkedhetnek meg közelebbről. A **Levéltárosok nyomában** esetében nemcsak magát az épületet járják be a tanulók, hanem annak raktárát is megismerhetik, ennek

¹ Információk pedagógusoknak: <https://mnl.gov.hu/mnl/ol/pedagogusoknak>

A Magyar Nemzeti Levéltár Országos Levéltárának újonnan átadott levéltárpedagógiai terme. Fotó: Lantos Zsuzsanna (MNL)

kapcsán mélyedhetnek el abban, hogy egy levéltáros hol, hogyan és milyen környezetben végzi iratmegőrző és iratanyagismertető munkáját. A **Boszorkányok pedig nincsenek!** című foglalkozás során a boszorkányság fogalmával és levéltári forrásanyagával ismerkedhetnek meg a diákok, áttekintve a jelenség valós történelmi alapjait, kulturális, szociális és vallási környezetét, továbbá megtekintve annak néhány, helyben található, eredeti levéltári dokumentumát is. A **Hetediziglen** című levéltári óra keretében a családtörténet-kutatás különböző aspektusaival és a családfakutatás alapvető elemeivel ismerkedhetnek meg a tanulók – miközben még saját családfájukat is elkészíthetik –, **A kód neve: Rákóczi!** című program során pedig izgalmas, a Rákóczi-szabadságharc korában titkosírással íródott jelenségeket, kódolt leveleket tanulmányozhatnak a résztvevők.

Játékos applikációk és levéltárpedagógiai terem

Az Országos Levéltár nemrég egy külön levéltárpedagógiai foglalkoztatótermet is kialakított Bécsi kapu téri épületében. A közösségi tér a programok jellegétől függően könnyedén és gyorsan átrendezhető, így előadások, kis- és nagycsoportos levéltári foglalkozások, iratmegtekintések, de akár filmvetítések is tarthatóak benne. A közgyűjtemény levéltárpedagógusai az elmúlt években szerzett tapasztalataik alapján négy új online applikációt is készítettek az általános és középiskolás korosztály számára. A játékos applikációk a levéltár belső hálózatából érhetőek el, és az említett levéltárpedagógiai foglalkozások részeként elősegítik az eredeti levéltári oklevelek, pecsétek és iratok bemutatását. Az applikációk egy központi karakter – Archie, a macska – segítségével kísérik végig a játékon és látják el hasznos instrukciókkal a felhasználó diákokat.

A **Szignó** című applikációban fontos magyar történelmi személyek aláírásával és az ezekhez a személyekhez kapcsolódó érdekes és fontos történelmi dokumentumokkal ismerkedhetnek meg a tanulók, míg a **Kurír** című játékban az egyes foglalkozásokhoz kapcsolódóan csoportmunka segítségével egy újságcímlapot szerkeszthetnek. A **Herold** egy címerkészítő applikáció, használatával a heraldika rejtelmibe nyerhetnek betekintést a diákok, akik különböző nemesi családok címereit készíthetik el, vagy akár saját maguk vagy családjuk címerét is megtervezhetik. A **Stempli** című pecsétes memóriajáték pedig megismerteti őket a pecsétek motívumkészletével és a pecséteken látható jelképek jelentésével.

Elérhetőség: Magyar Nemzeti Levéltár, Szakmai Koordinációs Igazgatóság, Módszertani, képzési és levéltár-pedagógiai Osztály (1014 Budapest, Bécsi kapu tér 2–4.)

Csoportok jelentkezése esetén a minimum létszám 10 fő. Osztályok esetén bontott csoportokkal dolgoznak a levéltár munkatársai; egy csoport maximum 15 fős lehet. Egy időpontban egy osztályt, illetve két csoportot tudnak fogadni. 10 főig személyenként 800 Ft/fő, 10 fő felett személyenként 500 Ft/fő egy foglalkozás ára.

További információ: https://mnl.gov.hu/mnl/ol/leveltar_pedagogia

Szemelvények a tanórán kívüli nevelés történetéből

Napjaink oktatási rendszereinek egyik alapvető jellemzője, hogy az iskola, illetve az oktatási-nevelési tevékenységek nem korlátozódnak a tantermi, tanórai környezetre, hanem egyre több aspektusában határozzák meg a gyermekek és fiatalok életét. A tanórán kívüli tevékenységek körébe számtalan típusú és formájú aktivitást sorolhatunk, kezdve az iskolához szorosan kötődő tanulószobák, korrepetáló foglalkozások, szakkörök világtól a szabadidő hasznos eltöltését előirányzó színjátszóköri, zene- és énekkari tevékenységeken át a különböző sporttevékenységekig, kültéri időtöltésekig. Az alábbi összeállítás célja – a teljesség igénye nélkül – képet adni arról, honnan is származnak bizonyos tanórán kívüli nevelési-oktatási tevékenységek, és milyen fejlődési utat járva épültek be mára az iskola világának mindennapjaiba. Az egyes tevékenységek bemutatásánál – a történelmi előzményeket követően – elsődlegesen a rendkívül precíz oktatási rendszert megalkotó jezsuita rend nevelési-oktatási példáit veszem szemügyre.

Szöveg: **Dallman Kristóf**, PhD-hallgató, Pécsi Tudományegyetem

„Színház az egész világ” – az iskolai színjátszás kezdetei

A színjátszás, a dráma mára elengedhetetlen része az iskola világának, kezdve már az óvodában megjelenő és a köznevelés minden szintjén megmaradó anyák napi, farsangi, karácsonyi, nemzeti ünnephez kötődő vagy éppen élveződő és évzáró ünnepségekkel, ahol a diákok általában valamilyen dramatizált forma keretében készítik előadásukat. Honnan ered az igény az iskolában, valamint a nevelés-oktatás folyamán megjelenő dramatizált aktivitásokra? A kérdés megválaszolásához a középkorig kell visszatekintenünk.

A keresztény drámák korai formái, az úgynevezett misztériumjátékok, az egyházi év jelentős ünnepein, elsősorban karácsonykor, a templomban előadott jelenetek voltak, melyek az első időkben szorosan kapcsolódtak a liturgikus tevékenységhez. Az első misztériumjátékok írásos emlékei egészen koránról, már a Krisztus utáni harmadik századtól kezdve fennmaradtak. A misztériumjátékok első magyarországi írásbeli említését az 1192–1195 között keletkezett *Pray-kódex*ben találhatjuk meg. Idővel már nemcsak a karácsonyi, majd a húsvéti, hanem az egyházi év további ünnepeihez kapcsolódóan is megjelentek a szemléltetési céllal megvalósuló eljátszott jelenetek. A középkor első időszakában a különböző szerepeket elsősorban a klérus tagjai személyesítették meg, a nép aktív bevonása a 11. századtól kezdve jelent meg. Ez a változás eredményezte, hogy a karakterparódiák fokozatosan megjelentek ezekben a „színpadi művekben”. Ez a jellemző a mai napig velünk él, elég csak a betlehemes játékok pásztor karaktereire gondolnunk. A latin, illetve nemzeti nyelven, általában a temp-

lomban vagy a temetőben előadott misztériumjátékok fejlődésének következő lépcsőfokát az előadások helyszínének megváltozása jelentette. Az érett középkor folyamán már az iskolák és a különböző városi céhek is önálló műsorral készültek a jeles napokra, ünnepekre. Ezzel párhuzamosan a misztériumjátékok által feldolgozott témák elvilágiasodása is megjelent. A 16. századi felekezetszerveződés időszakában az előadások céljává a színjátszó és a nézők nevelése vált. A humanizmus megjelenésének hatására jelentősen kibővült az oktatáshoz hozzáférők köre, az oktatás középpontjába pedig a korszak lingua francája, a latin nyelv került. Az iskoladrámák is ennek hatására alakultak ki, mégpedig elsődlegesen azzal a céllal, hogy a diákok a szerepek megtanulásával is fejlesszék latintudásukat és nyilvános beszédképességüket. *Luther Márton* bibliafordítása nyomán az antik szerzők művei mellett az iskolai színjátszásban is újra megjelentek a különböző szentírási történetek.

Az egyházi – protestáns, majd katolikus – iskolákban a színjátszás a már ismertetett célokra kívül a felekezeti szembenállás egyik eszköze volt, ennek nyomán jelent meg ez a didaktikai tevékenység a Jézus Társasága iskoláiban is. A rendet alapító *Loyolai Szent Ignác* már a jezsuita nevelés alapjainak kialakításakor jelentős szerepet szánt a tevékenységnek. A jezsuita intézmények a 16–18. század során magas szintre fejlesztették a barokk iskolai színjátszást, kiegészítve azt pompás díszletekkel és gazdag kellék- és jelmeztárral. A korszak iskoláiban a színdarabokat általában a szülők és a város világi és egyházi előjáróságai előtárgták, ezzel nevelve a sokszor iskolázatlan szülőket is. A barokk iskolai színjátszás egyik különleges és jel-

Fotó: Elena Dijour / Shutterstock.com

legzetes formája az úgynevezett moralitásdráma volt. Ezekben a darabokban a diákok egy-egy érzést, erényt vagy bűnt személyesítettek meg, ezzel is elősegítve mind a játszókat, mind pedig a nézők erkölcsi nevelését. Ezek mellett megjelentek a különböző tantárgyakhoz kapcsolódó színdarabok, így például a magyar, illetve az egyetemes történehez kapcsolódó előadások, sőt egyes gimnáziumokban még a szófajokat is színpadi, dramatizált módszerekkel tanulhatták a kora újkori iskolások.

A jezsuita rend 1773-as feloszlásával ugyan a Jézus Társaság tanító atyái elvesztették az oktatás feletti befolyásukat, azonban ez nem jelentette az iskolai színjátszás eltűnését. A 18. század végére több másik katolikus szerzetesrend iskoláiban, így a piaristáknál, a pálosoknál, a ferenceseknél, valamint a cisztercieknél is bevett gyakorlattá vált a tanórák színjátszással történő kiegészítése. *Mária Terézia* oktatási reformjával pedig, az 1777-ben kiadott *Ratio Educationis* című rendelet hatására megjelenő királyi, tehát állami fenntartású iskolák is rendszeresen alkalmazták az iskolai színjátszást a tantermi tanterv kiegészítéseként.

A szakkörök és fakultációk előképe, a gimnáziumi akadémiák

Az iskolai színjátszáshoz hasonlóan a 17–18. században jelentek meg a Jézus Társaság európai, illetve gyar-mati középfokú iskoláiban az úgynevezett akadémiák. Természetesen az akadémia kifejezés ebben az esetben nem tévesztendő össze az oktatási rendszer legfelső lépcsőfokával, bár ez a tanórán kívüli nevelési forma elnevezését szintén az ókori görög bölcselel, *Platón* társaságának találkozóhelyeként szolgáló, *Akadémosz* attikai hősről elnevezett olajfaligettől kölcsönözte. Ezek az akadémiák – a többes szám indokolt, hiszen egy intézményben egyidejűleg több akadémia is működhetett – gimnáziumokban tanuló diákok életkor szerint rendezett tanórai kereteken túlmutatató foglalkozásait jelentették. A foglalkozásokon a diákok egy kijelölt tanár útmutatásával versenyeztek egymással

a latin nyelv művelésében, mind szóban, mind pedig írásban. Az akadémiai foglalkozások során a tanulók olyan klasszikus és középkori forrásokat ismerhettek meg, melyek kívül estek a kötelező tananyag keretein. Az akadémiák tagjai a félévek végén a barokk eszmiséghez híven ünnepélyes eseményeken számoltak be tudásukról. A jezsuita lelkeséggel összhangban az értékközvetítés jegyében történt az akadémiai vizsgázás módja is, ahova a – a díszes iskolai színdarabokhoz hasonló módon – a diákokon és tanáraikon kívül a szülőket is meghívták. A gimnáziumi akadémiákat külön alapították meg az egyes tagozatokon, általában két évfolyamot vonva egy akadémia keretébe. Az akadémiák rendelkeztek kijelölt vezetőtanárral, aki a rendalapító Loyolai Szent Ignác nevelési elvei alapján azonban szabad teret adott a diákoknak az öntevékenységére. Az akadémiák minden esetben saját, választott diákvezetőséggel működtek, ami elősegítette a résztvevők szociális és – mai szóval élve – állampolgári kompetenciáinak fejlesztését. Az akadémiai üléseken, melyeket általában hetente rendeztek, elvárt volt a tagok aktív részvétele. A tanév során az akadémiák rendes, illetve rendkívüli üléseket tartottak. A rendes ülések főszabály szerint heti rendszerességgel, zárt körben, az akadémiában részt vevő évfolyam diákjai, valamint a vezetőtanár jelenlétében zajlottak, míg a rendkívüli ülések egyházi, majd később állami ünnepek mentén, a nyilvánosság bevonásával, egyfajta versenyként zajlottak. A vezetőtanár egyik leghangsúlyosabb feladata a tagok által elvégzendő feladatok, valamint a tanév tematikájának összeállítása és koordinálása volt. A diákok számára kiadott feladatok közé tartoztak az antik és középkori szövegek fordításai, versek, értekező beszédek, vagy írásbeli dolgozatok elkészítése, valamint előadása.

A kora újkori, 16–18. századi gimnáziumi akadémiákon elsősorban a latin nyelv, illetve a humanitás tárgykörébe tartozó tananyagrészekkel foglalkoztak a diákok. Amint azt a jezsuita iskolák működését aprólékosan meghatározó, 1599-ben, Rómában kiadott és évszázadokig hatályban maradó *Ratio Studiorum* című tanterv rendelkezéseiből megismerhetjük, a gimnáziumi képzésben a korszakban a történelem oktatása nem jelent meg külön tantárgyként. Az előző részben felvillantott iskolai színjátszás mellett ezek az önképzőköröszerű csoportok, az akadémiák adtak alkalmat a diákoknak a történelem és a kultúra megismerésére. Az önálló történelemoktatás a *Ratio Studiorum*ot részben megújító, a 18. század megváltozott társadalmi igényeire szabott *Instructio* 1735. évi kiadásával jelent meg a jezsuita gimnáziumokban. Az ekkor kialakított történelem-tanterv összeállításánál a jezsuita oktatásirányítás jelentősen támaszkodott az évszázadok során kialakult gimnáziumi akadémiai gyakorlatra.

Az új tantárgy megjelenésével azonban nem veszték el az eddigi funkciót ellátó tanórai kereteken túlmutatató tevékenységek, így az iskolai színjátszás és az akadémiák sem. A jezsuita gimnáziumi akadémiákhoz hasonló diákkörök idővel egyre több oktatási intézményben jöttek létre, beleértve Mária Terézia 1777-ben megjelenő oktatási rendeletével, az I. *Ratio Educationis*issal létrejövő királyi (állami) gimnáziumokat is. Fontos

hangsúlyozni, hogy a gimnáziumi akadémiák az egyes tantárgyak önálló megjelenésével fokozatosan váltak az egyes szakdiszciplínák művelésének terepévé a klasszikus értelemben vett latin grammatikai és retorikai versenyekkel szemben. A 19. század utolsó harmadától már számos tantárgy esetében gimnáziumi akadémiákat szerveztek. Kalocsán például a botanikai kutatásairól is ismert *Haynald Lajos* bíboros-érsek 1877-ben csillagvizsgálót építtetett a korábban piarista, ekkor pedig már jezsuita irányítással működő főgimnáziuma számára, melyet onnantól kezdve aktívan felhasználtak a diákok természettudományos képzésében. A nagylelkű beruházás indokoltságát mutathatja, hogy a csillagászat művelése több évszázados hagyományokra tekint vissza a jezsuita renden belül, elég csak *Hell Miksára*, a 18. századi felvidéki csillagász szerzetesre gondolni, aki 1768. április 28-án, *VII. Keresztély* dán király felkérésére rendtársával, *Sajnovics Jánossal* figyelte meg a ritka égi eseményt, a Vénusz átvonulását a Nap előtt. Az ország egyetlen, jelenleg is jezsuita fenntartásban működő köznevelési intézménye, a szintén csillagász szerzetes *Fényi Gyuláról* elnevezett, miskolci gimnázium szintúgy rendelkezik csillagvizsgálóval, illetve csillagász szakkörrel.

„Ép testben ép lélek” – testi nevelés és természetjárás alakulása az évszázadok során

Európa neveléssel kapcsolatos gondolkodásában először a 14–15. század folyamán megjelenő humanizmus során kerültek előtérbe a – mai szóval élve – mentális és testi egészséggel kapcsolatos ideák. A korszak társadalmi berendezkedése miatt ez a paradigma kezdetben elsősorban a nemesi ifjak nevelésében tudott megjelenni, a társadalom szélesebb tömegeinek oktatásába csak fokozatosan, az évszázadok alatt épült be.

Az egyik legkorábbi ismert pedagógus, aki nevelési elveiben megfogalmazta a gyermekek vidámságra, egészséges környezetre való igényét, a 14–15. század fordulóján tevékenykedő *Vittorino da Feltre* volt, aki a mantuai herceg kastélyában hozta létre könnyed hangulatú, nyitott iskoláját Casa Giocosa (a vidámság háza) néven. Az észak-itáliai kastélyban működő iskola nemesi és kisebb számban szegény sorból származó növendékeit da Feltre gyakran vitte kirándulni az Alpok lejtőire, valamint aktív testgyakorlást folytatott velük. A repertoárt – klasszikus görög-római mintára – a futás, az ugrás, a birkózás, a lovaglás, az íjászat és az úszás alkotta.

Az 1983-ban készült *Legyetek jók, ha tudtok* című olasz filmből közismert *Néri Szent Fülöp* világi papokból álló testvériségét, az 1575-ben pápai engedéllyel apostoli közösségé alakuló oratoriánusokat a közös imádkozás mellett azzal a céllal hívta életre, hogy a társadalom periferiájára szorult gyermekek és felnőttek számára nyújtson segítséget. A gyermekek lelkét az oratoriánus atyák ápolták, valamint oktatást is biztosítottak a számukra. Fegyelmezetlen, a formális tanuláshoz nem szokott gyermekek lévén a tanítás általában nem ma-

radt meg az iskola falai között, hanem a közeli erdőben kirándulva zajlott.

John Locke (1632–1704), az angolszász felvilágosodás egyik legjelentősebb képviselője pedagógiai tartalmú munkáiban kiemelten hangsúlyozta a testi nevelés fontosságát. Az iskoláskorú gyermekek mindennapi módszeres testmozgása és szabad levegőn tartózkodása mellett Locke a helyes és tápláló étkezéstről, valamint a fejlődés szempontjából megfelelő öltözködésről is írt 1693-ban megjelent *Gondolatok a nevelésről* című munkájában.

A rendszeres és módszeres testgyakorlás a 18. századi francia filozófus, *Jean-Jacques Rousseau* pedagógiai gondolkodásában is megjelent. Műveiben a torna- és ügyességi gyakorlatok mellett hangsúlyozza a jó levegőn töltött séták előnyös hatásait is, kiemelve, hogy ezek a séták alkalmat adnak a mély tanár-diák beszélgetésekre is.

A már említett jezsuita tanügyi szabályzódokumentum, a Ratio Studiorum hatályba lépésétől kezdve a testmozgás, a tanórák közötti idők szabad levegőn töltése előírássá vált a társaság iskoláiban. Az 1912-ben Pécsen megnyílt jezsuita fenntartású Pius Gimnázium hatalmas épületegyütteséhez már a korszakban rendkívül impozánsnak számító multifunkciós sportpályát, valamint uszodát is építettek. Az első tanév gimnáziumi értesítőjének tanúbizonysága szerint az iskola bentlakásos növendékei naponta jártak sétákra, főleg a közeli mecseki erdőbe, a második félévtől kezdve pedig heti két órában végeztek svédornagy gyakorlatokat. Az iskolában az 1925/26-os tanévben már egészen biztosan működött a Szünidei Pius Kör, melynek elsődleges célja a vakációk alkalmával az intézményben maradó diákok szabad- és pihenőidejének hasznos eltöltése volt.

A fenti hasábokon bemutatott történelmi példák alapján könnyen gondolhatjuk, hogy nincs új a nap alatt, és a tanórán kívüli nevelési-oktatási tevékenységek világát elkerülik az innovációk. Sokkal pozitívabb üzenetet kaphatunk azonban akkor, amikor egy szakör megszervezésénél arra gondolunk, hogy több mint száz évvel ezelőtt *Jablonkay Gábor*, a kalocsai jezsuita gimnázium egykori tanára, az újonnan megalapított pécsi Pius Gimnázium intézményvezetője hozzánk hasonló lelkesedéssel és szakmai elhivatottsággal hívta életre a Pázmány Önképzőkör nevű, a felső tagozatba járó diákok számára létrehozott humántudományos kérdésekkel foglalkozó akadémiát; vagy ha egy osztálynyi fiatalal kirándulunk, s eszünkbe jut a 14. századi da Feltre, aki az Alpokba vitte sétálni a vidámság házának növendékeit.

A múzeum, ami a nemzetünk eszméjét vigyázza

Az Országgyűlési Múzeum négy állandó tárlaton és számos multimédiás múzeumi technikán keresztül világítja meg a magyar törvényhozás történetét az érdeklődők számára. A mintegy 1700 négyzetméteren elhelyezkedő kiállítótér kiemelt célközönsége főként a fiatalok, ezért a kiállításokhoz különböző múzeumpedagógiai foglalkozások is kapcsolódnak. **Juhász Zoltán**, az Országgyűlési Múzeum vezetője és **Andrási Réka**, a pedagógiai programok vezetője beszélgetett velünk a múzeum működéséről és sokrétű pedagógiai tevékenységükről.

Szöveg: Karkó Ádám

Milyen strukturális kerete van az Országgyűlési Múzeumnak?

Juhász Zoltán (J. Z.): Az Országgyűlés Hivatalán belül működik a Közgyűjteményi és Közművelődési Igazgatóság, amely azzal a céllal jött létre, hogy a Kossuth térhez és az Országsházhoz tartozó kulturális tartalmakat bemutassa, és mintegy identitásképző funkcióként az elsődleges célközönségnek, vagyis a középiskolai korosztálynak a pedagógiai programokon belül elmagyarázza a törvényhozás működését, a törvényhozás történetét, és megmutassa a Ház kulturális kincseit, illetve, hogy feltárja a Kossuth téren történt eseményeket.

A Közgyűjteményi és Közművelődési Igazgatóságon belül működik egy könyvtár és egy múzeum is. Mindkettő különféle pedagógiai programokkal várja az érdeklődőket. A könyvtár kifejezetten könyvtári programokat szervez, de természetesen ezenkívül szoros kapcsolatban áll számos egyetemmel is. Egy jogi szakkönyvtárról beszélhetünk részben, ezért a jogi egyetemekkel van egy olyan együttműködésük, amelynek keretében a jogi kiadványokat szakmai információátadás keretében jobban megismerhetővé teszik a joghallgatók számára.

A múzeumban 1700 négyzetméternyi kiállítótér áll rendelkezésre, amely a törvényhozás történetét mutatja be, ezek közül kettő a Kossuth téren látható. Az egyik

egy lapidárium – magyarul egy kőtár –, a másik pedig az 1956-os emlékhely. Az épületen belül található az építéstörténeti kiállításunk, illetve a magyar törvényhozás ezer évét bemutató kiállítóterünk. Igyekszünk tartalmainkat digitális formában is elkészíteni, hiszen a középiskolai korosztály előszeretettel használja a digitális eszközöket, és azt gondoljuk, hogy így az újdonságokat könnyebben elérhetővé tesszük a számukra. A pedagógusok számára számos történelemtanítást segítő akkreditált továbbképzést tartunk az év folyamán.

Nagy hangsúlyt fektetünk arra, hogy mindenki számára elérhetőek legyünk. Idén is szeretnénk minél több a hátrányos helyzetű diáknak megmutatni az Országházat és annak megannyi szegmensét. Fontosnak tartom kiemelni, hogy a kiállítótereink és a programjaink mind ingyenesen látogathatók, így az osztályoknak nem kell extra költségként számolni azzal, ha meg akarják látogatni az Országházat. Azt gondoljuk, hogy minden generációnak, főleg az érettségi előtt állóknak tudnia kell, hogy mi az az Országház, illetve fontos megismerniük a törvényhozás történetét, és persze annak menetét.

Alapvetően milyen korosztálynak szól a kiállítóter?

J. Z.: Az ismereteket a legkönnyebben korosztályokra bontva tudjuk átadni. Az óvodás kortól egészen az egyetemistákig különböző foglalkozásokat dolgoztunk ki, számos segédanyagot készítettünk, valamint különféle animációs kisfilmek és dokumentumfilmek is születtek adott témákhoz kapcsolódóan. Olyan programokkal várjuk a különböző korosztályokat, amelyeket a gyakorlatban is fel tudnak használni. Egyébként nemcsak az országghatárokon belül várjuk a diákokat és adunk át tudást, hanem a teljes kárpát-medencei magyarság számára szeretnénk lehetőséget biztosítani az anyaországi törvényhozás történetének megismerésére. Éppen ezért együttműködésben állunk az Oktatási Hivatallal és a Rákóczi Szövetséggel, ezeket a tartalmakat pedig hozzájuk is eljuttatjuk.

Andrási Réka (A. R.): Az általános iskola alsó tagozatától kezdve az összes korosztálynak szól a kiállítóter, és gyakorlatilag minden múzeumpedagógiai foglalkozás. Az óvodásoktól egészen a pedagógusokig különböző programok állnak rendelkezésre a látogatók számára, attól függően, hogy mennyi időt szeretnének akár a rákészülésre, akár az itt töltött időre fordítani. Például, akinek csupán másfél órája van, annak egy múzeumpedagógiai foglalkozást ajánlunk, akinek kicsit több ideje van, annak természetesen megmutatjuk az épületet is.

Milyen pedagógiai programokkal várják a tanulóközönségeket?

A. R.: Igyekszünk minden igényt kielégíteni a meghirdetett programjainkkal. Vannak egész napos programjaink is, melyek a törvényhozás működését mutatják be. Például a középiskolásoknak szóló *Demokráciajáték* és az egyetemistáknak készült *Mint-a-Parlament* olyan, a törvényhozást modellező programok, melyeknek so-

In memoriam 1956. október 25. emlékhely és kiállítás a Kossuth téren (fotó: Bencze-Kovács György)

Demokráciajáték a felsőházi ülésteremben (2022) (fotó: Országgyűlési Múzeum)

A magyar törvényhozás ezer éve című ingyenes kiállítás (fotó: Országgyűlési Múzeum)

A magyar törvényhozás ezer éve kiállítás a Múzeumok Éjszakáján (fotó: Országgyűlési Múzeum)

Kőtár (fotó: Bencze-Kovács György)

Múzeumpedagógiai foglalkozás (fotó: Országgyűlési Múzeum)

rán képviselői szerepben, pártokba tömörülve egy fiktív törvényjavaslatot kísérnek végig a résztvevők. A két programot egy körülbelül háromhetes felkészülés előzi meg, hogy amikor az ülésnapra kerül a sor, addigra felkészült diákok és hallgatók mérhessék össze tudásukat. A középiskolás diákok számára a tárgyalandó törvényjavaslatot mi készítjük el, melyhez a diákok módosító javaslatokat nyújthatnak be. A téma kiválasztásakor mindig igyekszünk olyat választani, ami valamilyen módon kapcsolódik a középiskolásokhoz, például oktatással kapcsolatos témákat. Természetesen az is szempont ilyenkor, hogy a téma kellően megosztó legyen, lehessen róla érdemben vitatkozni. Az egyetemi hallgatók mind a téma kiválasztásában, mind a frakciók beállítottságában nagyobb szabadságot élveznek. Ők készítik a törvényjavaslatokat, amelyeket egy kiválasztás során megversenyeztetünk, és a legjobbat napirendre tűzzük.

Milyen gyakorisággal változnak a kiállítási témakörök?

J. Z.: Vannak olyan időszakos kiállításaink, amelyekben különböző témákat dolgozunk fel. Ilyen például a jelenleg is megtekinthető Tisza István-kiállítás Debrecenben. Természetesen a változásokat adott témakörök szabják meg, mint például az Aranybulla idejéről, 800. évfordulója, ami alkalmat ad *A magyar törvényhozás ezer éve* kiállításunk középkori részének újragondolására.

Kik dolgozzák ki az intézmény pedagógiai rendjét és módszereit?

A. R.: Minden készülő projekthez – amik nem feltétlenül pedagógiai céllal szerveződnek – készülnek múzeumpedagógiai foglalkozások, így például az előbb említett *Tisza István* életéhez köthető kiállításához szintén előrukkoltunk foglalkozásokkal. Az egyik ilyen foglalkozás például az általános iskolások számára jött létre, amiben arról van szó, hogy a korszak politikusai hogyan is rendezték a nézeteltéréseket, ezért bemutatunk nekik a párbajozás világát. Természetesen vannak olyan projektjeink is, amelyek önmagukban állnak, és kifejezetten oktatási céllal készülnek. Példaként ide sorolnám a letölthető vitajátékokat, amiket még a pandémia hívott életre, tehát digitálisan elérhető tartalmakról van szó, melyek segítségével az iskolában is megvalósíthatóvá válik egy *Demokráciajáték*.

Milyen kiállítások látogathatók digitálisan is?

A. R.: Minden kiállítóterünk megtekinthető virtuálisan, sőt még az is, ami személyesen már nem tekinthető meg a múzeumban. Arra nem készültünk viszont, hogy online is tartsunk foglalkozásokat, egyszerűen azért, mert az elmúlt évek pandémiás időszakában bizonyára mindenki túltöltődött a digitális tanulási interakciókkal, ezért arra törekszünk, hogy a foglalkozásokat személyesen tartsuk meg.

Hogyan néz ki a múzeum gyűjteményezési köre és stratégiája?

J. Z.: Mint országos szakmúzeum, nekünk is van egy gyűjteményezési szabályzatunk. Ide tartozik minden, ami a törvényhozás történetéhez kapcsolódik, ennek a tárgyi vagy digitális formában meglévő tartalmai – utóbbi sokkal ritkább persze –, illetve az Országgházhoz kapcsolódó minden tárgyi emlék is. A gyűjteményezési körnek vannak korszakos bontásai. Igyekszünk a gyűjteményt folyamatosan gyarapítani, de fontos kiemelni, hogy rendelkezünk már egy digitális archívummal is – talán idén ez publikussá is válik –, ami azt jelenti, hogy mindent, ami az Országgyűlési Múzeumban megtalálható, próbálunk digitalizálni. Több tízezer adatokról beszélünk, amik közkinccsé tételüket követően szabadon kutathatóvá válnának.

Milyen innovatív, újszerű ismeretekkel gazdagíthatnak a diákok a tárgyi tudás megszerzésén kívül?

J. Z.: Van például olyan foglalkozásunk, ahol a csoportok tagjainak vágóprogramot kell használnia ahhoz, hogy el tudjanak készíteni egy médiatartalmat. Hozzátenném még, hogy szakmai kihívás számunkra, hogy olyan tartalmat adjunk, amit a látogatók igazán hasznosnak éreznek, és a későbbiekben tudják ezt kamatoztatni.

Az Országgház Filmműhely videótára

A múzeumhoz kapcsolódó teljes lejátszási lista:
<https://www.youtube.com/playlist?list=PLelh2ly9ejbtKslwhVA-sKhnGpHM9QdQy>

A magyar választási rendszer:
<https://youtu.be/LKOqcjEDOVU>

Amit az Aranybulláról tudni érdemes!
<https://youtu.be/ZAoLhfzRQyk>

Pedagógiai programokra jelentkezés:
<https://www.parlament.hu/web/orszag haz/pedagogiai-programok>

Királycsinálók című múzeumpedagógiai foglalkozás (fotó: Országgyűlési Múzeum)

Gyerekvezetés a Kulturális Örökség Napján (fotó: Országgyűlés Múzeum)

Pedagógus-továbbképzés (fotó: Országgyűlési Múzeum)

Helytörténeti kitekintő

Megtartani és továbbvinni, amit az ősektől kaptunk

Helytörténeti kitekintő rovatunkban ezúttal a több ezer éves múlttal rendelkező Szombathelyre látogattunk el. **Jáger Amália**, a Szombathelyi Nagy Lajos Gimnázium történelem–latin–angol szakos tanára segített nekünk megismerni és megérteni a néhai római provincia (Savaria) városát, ahol minden macskakő alatt ott a múlt, ahol hiába érünk az ország „szélére”, a kultúránk mégis azon túl jár.

Szöveg: Karkó Ádám

Szombathelyi Nagy Lajos Gimnázium

Welther Károly sírja

Jáger Amália tősgyökeres szombathelyi, általános iskolai és gimnazista éveit is Szombathelyen töltötte. Egyetemre már ugyan Budapestre járt az Eötvös Loránd Tudományegyetemre, később mégis visszatért szülővárosába, hogy a székesfővárosban szerzett ismereteit otthonában is felhasználja. 33. tanévét kezdte meg idén a Szombathelyi Nagy Lajos Gimnáziumban, de időközben óraadó is volt az egyetem gyakorlóiskolájában, sőt jelenleg gimnáziumi tanári teendői mellett az ELTE Savaria Egyetemi Központ Történelem Tanszékén óraadó latintanár.

Sok szempontból kötődik tehát a városhoz, bár elmondta, hogy nagyon jól érezte magát Budapesten is, hiszen jó lehetőségekhez juthatott hozzá a fővárosban, azonban mindig is fontosnak tartotta, hogy a helyi ismeretekkel tudjon foglalkozni, hogy továbbörökítse Szombathely kulturális-történelmi örökségét a diákok számára. „A történelem iránti rajongás az általános és középiskolai tanáraitól ered” – mondta. Hozzátette: szükséges a tanári pályán, hogy tanáregyenlőségek legyenek, akik valóban motiválják a diákokat.

„Szombathelyinek lenni azért jó, mert sok minden van a közelben. Közel van Ausztria, de viszonylag jól megközelíthető már a magyar főváros, Budapest is. Tulajdonképpen a kétezres éves múlt, aminek igazán nagy jelentősége van, erre nagyon büszke az ember. Kialakult egy olyan atmoszféra, ami meghatározó a mindennapokban” – mondta el Jáger Amália.

Jáger Amália szerint különböző projektfeladatokkal és programokkal lehet közelebb vinni a történelmet, a helyismeretet, a lokális identitást a diákokhoz. Beszámolt arról, hogy egy október 23-ai megemlékezés során például egy arborétumba látogattak el a tanulókkal, akik megfigyelhették, hogy egy néhai erdőszélnő egy tujasort úgy ültetett el, hogy annak elrendezése utaljon az 1956-os forradalom dátumára. Nem csupán a Szombathely környéki erdősegeket látogatták meg, hanem „volt olyan évfolyam, akik kimentek a temetőbe *Welther Károly* ügyvéd, tisztii főügyész sírjához, akinek nagy szerepe volt a szombathelyi eseményekben 1956-ban.”

Folytatva a sort, az '56-os megemlékezések helyszínei közé tartozik a szombathelyi Király utcai ÁVH-székház, ahol szintén egy egész évfolyam jelent meg kegyeletét leróni. Így volt ez a budapesti mintára készült oktagon alakú téren is, ahol az '56-os hősök emléket őrző egy tábla. A tanárnő kiemelte, hogy a Nagy Lajos Gimnázium már 1956-ban is létezett, ahol az akkori diákok kiadtak egy

12 pontból álló követelést, s e követeléseket minden megemlékező évfolyam felolvasta az adott helyszíneken.

„Azt látjuk, hogy manapság minden más, ezáltal pedig a diákoknak szükségük van ezekre a »kimozdulásokra«, ahol találkozhatnak a valósággal, ami túlmutat a tornateremben rendezett megemlékezéseken” – magyarázta a pedagógus.

Egy másik projektről is hosszabban mesélt: Felsőcsatár a Kádár-éra alatt kiemelt fontosságú határfalu volt, de ami miatt igazán jelentős, az az, hogy a Pinka nevű patak jelöli ki a határt Magyarország és Ausztria között, és 1956-ban sokan hagyták el ezen a patakon keresztül az országot. Egy volt határőr azt találta ki, hogy létrehozza a Vasfüggöny Múzeumot, ahol megtekinthető, hogyan működött a jelzőberendezés, illetve aknamező-szimulációban is részt vehetnek a diákok. Fontos motiváció egy ilyen külső helyszíni megemlékezésben, hogy a gyerekek szabadban legyenek; a nyitott tér lehetőséget ad arra, hogy mindenki jelen legyen a megemlékezésen, de még sincs tömeg, illetve lehetőség van a játékos feladatmegoldásokra. Mindez nagyon komplex logisztikát igényel, hiszen számos buszt kell bérelni, és természetesen figyelni kell az időbeosztásra is, hogy ne ütközzenek a tanulócsoportok az egyes állomásokon.

A koronavírus idején – bár szerencsére már nem befolyásolja az életünket annyira, mint korábban – minden pedagógus nehéz helyzetbe került, hiszen a vírus első hullámában még nem rendelkeztek tapasztalattal, ezért szükségszerűen ki kellett alakítani egy újszerű platformot. Jáger Amália csoportmunkára ösztönző feladatlapokat készített az osztályok számára. Minden csoport számára kiadta, hogy milyen témával kell foglalkoznia; az elkészített feladatlapokat a tanárnő visszakereste, amit adott értékelési modellben kijavított és szövegesen értékelte a munkákat, ugyanakkor a diákok az elkészült – helyes – feladatlapokat egymás között is megosztották, ezzel pedig mindenki hozzájutott az elsajátítható tananyagokhoz. Persze, más volumenű feladatkörök is szóba kerültek, hiszen a digitális oktatásban mindenképpen fenn kellett tartania a diákok figyelmét a pedagógusnak.

Ragaszkodhatunk a szülőhelyünkhöz, hiszen az mindenki számára a lokális identitás kiindulópontja lehet, a tanárnő szerint azonban egyre több fiatal hagyja el a várost, és sajnálatos módon nem is térnek vissza már. A kötődést főleg a régebbi generációknál látja, de van néhány fiatal is, akik tartják egymással a kapcsolatot, viszont nem Szombathelyen, hanem a fővárosban, vagy egy másik településen. „Talán mégis sikerül jó élményt szereznünk a diákoknak arról a városról, ahol éltek és tanultak” – tette hozzá lelkesen a tanárnő. Kiemelte még, hogy a mai fiatalság sokkal rugalmasabb és mozgékonyabb, hiszen képesek bárhol élni, nem létszükségletük az egy helyben maradás. Nagy változásokról beszélhetünk a tradicionális szokások lassú elengedésével kapcsolatban, amely változás végét kiszámítani sem lehet – de megjósolni sem, hogy mi lesz a hagyományokkal.

Néhai ÁVH-székház a szombathelyi Király utcában

Az 56-osok tere (korábbi nevén Oktogon) 1949-ben

Emlékmű az 1956-os forradalom mártírjainak emlékére

Kulturális ajándó

Összeállította:
Schvéd Brigitta

► KIÁLLÍTÁS

Kincset Éró Közösség

Árpád- és hun kori aranyleletek, csatok, edények, sőt egy 70 kilogrammos római kilométerkő is látható a Magyar Nemzeti Múzeum legújabb, időszaki kiállításán. A *Kincset Éró Közösség* tárlata az intézmény Közösségi Régészeti Programjában részt vevő önkéntesek előtt tiszteleg. A kezdeményezés 2017-ben indult munkacsoportként, mára már több mint 200 aktív tagja van, akik az ország minden tájegységéből képviseltetik magukat. A Magyar Nemzeti Múzeum olyan leleteket köszönhet ennek a közösségnek, amelyek segítségük nélkül sosem kerültek volna elő, így az intézmény gyűjteményét sem gazdagítanák.

A kiállítás 24 olyan leletgyűjtést mutat be, amelyeket, egy-két kivételtől eltekintve, korábban még sosem láthatott a közönség. A legfontosabbak között érdemes megemlíteni a nyergesújfalui hun áldozati aranyleleteket, melyekben csatok és különféle veretek mellett többek között egy aranyozott ezüst nyeregveret is található. A kisbárcányi Árpád-kori temető gazdag leletanyaga mellett több sírt is bemutat a kiállítás. A több mint 400 tárgy az őskortól a 18. századig kalauzolja a látogatókat. A legkisebb tárgy alig egy négyzetcentiméter, a legnagyobb egy római mérőöldkő, mely több mint 70 kilogrammot nyom.

A kiállítás szeptember 4-ig megtekinthető a Magyar Nemzeti Múzeum Pulszky-termében.

További információ: <https://bit.ly/3IYKX31>

KINCSET ÉRŐ KÖZÖSSÉG

A Magyar Nemzeti Múzeum
Közösségi Régészeti Programjának
eredményei – időszaki kiállítás

2022. március 17. –
szeptember 4.

► VÁROSI SÉTA

Török idők a Rózsadombon

Ki volt *Gül baba* és mit jelentett személye a törökök, és mit a magyarok számára? Mi a legenda és mi az igazság a rózsáival kapcsolatban? A *Sétaműhely* tematikus sétáján parkokon és lépcsősorokon át fedezhetik fel a résztvevők a török kori Rózsadomb mesés panorámáját, a középkori falu utcáit és egy legenda sírhelyét. Gondolatban beleshetnek *I. Szulejmán* háremébe, és kideríthetik, ki volt a híres tévésorozatot is ihletett *Hürrem* asszony.

A séta során a résztvevők megismerkednek Gül baba idejének pletykáival és gasztronómiai különlegességeivel, bejárják Budapest legromantikusabb, zezgugos lépcsős utcáit és titkos parkjait, lerántják a leplet a főváros egyik legérdekesebb barlangrendszeréről, és még néhány bennfentes információt is megtudhatnak a Gül baba türbéje újranyitásának körülményeiről.

Legközelebbi dátum: **május 22.**

További információ és jegyvásárlás:
<https://bit.ly/3Dyf2W3>

► KÖNYV

A nyelvújítás kora

Tóth Orsolya (szerk.)
Kronosz Kiadó, 2022.

Miként is értelmezhető a magyar nyelvújítás fogalma az elmúlt 10–15 esztendő irodalomtörténeti szakirodalmi alapján? Bár 10–15 év tudománytörténeti léptékekkel mérve (legalábbis az irodalomtörténet-írás szempontjából) nem hosszú idő, mégis

szükségesnek látszott ez az áttekintés. A 2001-ben kezdődő, *Kazinczy Ferenc* műveinek kritikai kiadására irányuló kutatási program ugyanis lehetőséget teremtett a nyelvújítással kapcsolatos problémák újragondolására is. A Kazinczy-hagyaték szerkezetének és hagyományozódásának mélyebb megismerése éppen arra hívta fel a figyelmet, hogy a magyar nyelvújítás történetének elbeszélése erősen Kazinczy-központú. Ez érvényesül például az ortológus-neológus megkülönböztetések, vagy a nyelvújítási harc „állomásaiként” kanonizálódott szövegek esetében is. Ugyanakkor azt sem árt tudatosítani, hogy a magyar nyelv ügyéhez kapcsolódó elméleti irodalom milyen közösségfogalmakhoz kötődött a 18–19. században, illetve milyen információink vannak a magyar nyelv korabeli használatáról.

► FILM

Camelot – Harcok trónja

Miután elhagyta Camelot trónját, *Arthur király* önkéntes száműzetésbe vonult, az Excaliburt pedig visszahelyezte abba a sziklába, ahonnan egykoron kiemelte. Eközben egykori barátja, *Lancelot* átveszi a trónt, és kíméletlen hajtóvadászatot indít Arthur szövetségesei ellen. Ám a legendás király egy szép napon visszatér, és kezdetét veszi a mindent eldöntő harc a harcok trónjáért.

Alexandre Astier kultikus sorozatának filmváltozata a kerekasztal lovagjai legendájának nem mindennapi feldolgozása. A film főbb szerepeiben *Christian Clavier*, *Sting*, *Alain Chabat* és *Clovis Cornillac*.

A hazai bemutató dátuma: **május 5.**

► OPERA

Mítosz & történelem

Magyar Állami Operaház

Mítosz & történelem címmel hirdette meg 2022/2023-as tematikus évadát a Magyar Állami Operaház.

A felújított Andrassy úti Ybl palotában a dalszínház számos új funkcióval és szolgáltatással, valamint új kiadványokkal is várja az érdeklődőket. Az Opera két helyszínen több mint 500 különféle méretű és jellegű színházi előadást és foglalkozást, 53 repertoárdarab mellett 16 kisebb-nagyobb bemutatót, köztük 7 egész estés, nagytermi produkciót (operát és balettet) tűz műsorára 139. évadában.

A mítoszok és a történelem egymásra épülő, oda-vissza érvényes kapcsolata ihlette szezon sok opuszát mitológiai esetek, magánmitológiák, illetve történelmi események inspirálták. *Madarász Iván* az Opera felkérésére *Fábri Zoltán* forgatókönyvének felhasználásával írta meg a Budapest ostroma idején játszódó *Az ötödik pecsét* című operáját, ősbemutatóját *Szikora János* rendezte. *Szergej Prokofjev* igen aktuálissá vált alkotása kortárs feldolgozásának magyarországi premierjét *Calixto Bieito* viszi színre *Háború & béke* címen. De a népszerű művek közül *Tosca*-bemutatóra is készül az Operaház. Két Mozart-opera hosszú kihagyás után tér vissza a színház repertoárjára: az *Idomeneo*, *Kréta királya* több mint 40, *Az álruhás kertészlány* pedig több mint 30 év után lesz újra látható az Operában.

Az EMMI Lázár Ervin Programja részeként *Schicchi 2.0* címmel rendezte meg *Puccini* operájának verzióját *Toronykőy Attila* nyolcadikos diákok számára, *Purcell* alkotása kamaraváltozatát pedig *Barta Dóra* állítja színpadra *Dido & Aeneas* címmel ugyanerre a sorozatra, ám az alkotás felnőttek számára is látható lesz az Eiffel Műhelyházban. *Petőfi Sándor* születésének 200. évfordulója alkalmából *Szabó Máté* mai rendezésében tér vissza a *János vitéz*. A bicentenáriumhoz kapcsolódóan az Opera nyilvánosan rögzíti *Szabados Béla* 100 éve, az Opera felkérésére írt *Bolond Istók* című zenés népszínművének keresztmetszetét, együtt *Tóth Péter* kortárs madrigálkomédiájával, *A helység kalapácsával*.

További információ: <https://bit.ly/37RqjVO>

A 2022/2023-as évad műsorkalendárium: <https://bit.ly/3JyKupw>

Joseph Pulitzer (forrás: wikipedia)

Pulitzer József

▶ 1847. április 10. – 1911. október 29.

Szöveg: Karkó Ádám

A világszerte ismert *Joseph Pulitzer* neve és származása visszanyúlik a reformkori Magyarországra, ugyanis 1847. április 10-én, 175 évvel ezelőtt a mai Csongrád-Csanád megyei Makón látta meg a napvilágot Pulitzer József – akkor még Politzer – néven. Apja, *Politzer Fülöp* zsidó származású, sikeres terménykereskedő volt, akit olyannyira tiszteltek a környékbéliek, hogy Makó egyik tanácsnokának is megválasztották. Anyja, *Berger Elize Lujza* a székesfővárosból került Makóra, egy osztrák-német zsidó család leánygyermekéeként, aki összesen – József fiával együtt – kilenc gyermeket hozott a világra, azonban közülük csak ketten éltek meg a felnőttkort (József és Albert).

József fiatalon katonának készült, de gyenge fizikuma miatt elutasították, mégsem adta fel az álmát, hogy katona lesz, mint néhai nagybátyja, aki Mexikóban harcolt. Nyugatra utazott, majd Antwerpenben hajóra szállt, hogy Amerikában próbáljon szerencsét. Mielőtt azonban a hajó beért volna a kikötőbe, vízbe ugrott, hogy az utolsó métereket úszva tegye meg, ugyanis nem volt sem útlevele, se vízuma.

Végül elérte a célját, de hamar kiábrándult a katonaéletből. Ezt követően számos alkalmi munkát végzett, de nem sokkal később riporterri állást ajánlottak neki a *Westliche Post*-nál – jól beszélt a német nyelvet –, ahol nemsokára szerkesztő lett, sokak bánatára. A helyzet pikantériája ugyanis, hogy részesedést vásárolt a lapból, hirtelen nagy pénzhez jutott hozzá, és létrehozta az első saját lapját, a *St. Louis Post-Dispatch*-ot, amelyben korrupciós ügyekkel foglalkozott, ez pedig közkeletűvé vált az emberek számára, így két év alatt több százezer dollárt termelt Pulitzer lapja.

Lassan elkezdte bekebelezni a sajtóipart Amerikában, így – az akkor még kevesek által olvasott – *The New York Times* is az ő kezébe került, ugyanakkor egyik legnagyobb tette mégis egy veszteséges lap, a *The World* fölvásárlása volt, amely 1895 körül elérte a 700 ezres példányszámot.

Az évek alatt sajtómágnássá vált Joseph Pulitzer óriási hírnévre tett szert. Élete a világ színpontja, hiszen bármi történt vele, mindent túlélte: egyszer leégett egy szálloda, amiben megszállt, de sértetlenül megúszta. Máskor kisiklott egy vonat, amit szintén megúszott sértetlenül.

Részben Pulitzernek köszönhető a New York-i Szabadság-szobor felállítása, amelyet a franciák ajándékoztak az amerikaiak számára barátságuk jelképeként. Az államnak nem volt elegendő pénze, hogy a szobor talapzatát megépítsék – a megállapodás szerint a franciák a szobrot, az amerikaiak a talapzatot készítették el –, így Pulitzer a *The World* hasábjain gyűjtést szervezett. Nemcsak a szobor épült meg, hanem a lap is gazdagodott számos új előfizetővel.

Joseph Pulitzer 1911. október 29-én halt meg Liberty nevű hajóján. Tömegek búcsúztak a neves sajtóvezértől: „Amikor a szertartás elkezdődött a *The World* és a *Post-Dispatch* székházában, leálltak a nyomdagépek, elnémultak a távirók és a telefonok, a lámpákat eloltották, a személyzet némán búcsúzott egykori főnökétől.” A *The World* legfrissebb számával a kezében temették el.

Nevét ma a Pulitzer-díj őrzi, amely a legrangosabb újságírói elismerés a világon.

Felhasznált források:

<https://www.arcanum.com/hu/online-kiadvanyok/Lexikonok-magyar-eletrajzi-lexikon-7428D/p-77238/pulitzer-jozsef-775BC/>

<https://wmn.hu/kult/56177-az-ember-aki-beuszott-amerikaba-es-new-york-hercege-lett--pulitzer-jozsef-hihetetlen-elete>

Iránytű

Összeállította: **Karkó Ádám**

Százezer körüli a felsőoktatásba jelentkezők száma

Közel 100 ezren, 99 192-en nyújtottak be érvényes jelentkezést a 2022 szeptemberében induló felsőoktatási képzésekre. A legtöbben, a jelentkezők 64 százaléka alapképzést jelölt meg első helyen. Osztatlan képzésre 12 százalékuk, felsőoktatási szakképzésre 6 százalékuk, a felsőfokú végzettséggel rendelkezők közül pedig mesterképzésre 18 százalékuk jelentkezett első helyen.

Állami ösztöndíjas képzésekre a jelentkezők 89 százaléka, 88 127-en szeretnének bekerülni, míg az önköltséges képzési formát 11 065-en jelölték meg elsőként. Idén is legfeljebb hat (díjmentesen három) képzést lehetett választani. A felvételizők átlagosan 2,7 képzésre jelentkeztek.

A legnépszerűbb képzési területek (alapképzésen és osztatlan mesterképzésen) az első helyes jelentkezések alapján: gazdaságtudományok, bölcsészettudomány, műszaki, pedagógusképzés, orvos- és egészségtudomány, informatika. A legnépszerűbb alapképzés a gazdálkodás és menedzsment, ezt követi a pszichológia, az ápolás és betegellátás, a kereskedelem és marketing, illetve a mérnökinformatika.

A ponthatárok, a felvételi eredmények kihirdetésének tervezett dátuma 2022. július 21. (OH)

Uniói támogatásból hoznak létre okostantermeket

Majdnem hétmilliárd forint uniós forrást fordíthat a kormány okostantermek kialakítására. A fejlesztés 180, a konvergenciaregióban működő állami iskolát érint, és az Európai Regionális Fejlesztési Alap (ERFA) forrásaiból 6,99 milliárd forint fordítható az okostantermek kialakítására. Ebből a forrásból komplex fejlesztés valósulhat meg, így nemcsak digitális, vizuális eszközök, laptopok, nyomtatók, digitális tananyagok kerülnek az iskolákba, hanem az erre kijelölt tantervek teljes körű építészeti, gépészeti felújítása is megtörténik. A magyar településrendszer elaprózottsága, az általános iskolai intézményhálózat változatos struktúrája ellenére a kormány igyekszik a tanulás-neve-

lés feltételeit azonos szinten megteremteni. Az oktatás-nevelés a Nemzeti alaptanterv nyomán elmozdult a klasszikus értékek irányába, ugyanakkor eszközeiben és módszereiben is korszerű oktatási rendszerre törekszik a kormány. A programot a Klebelsberg Központ koordinálja. (MTI)

Május 20-ig tartanak az óvodai beiratkozások

Április 20-án megkezdődött az óvodai beiratkozás, az óvodakezdés halasztása április 15-ig volt kérelmezhető. Az általános iskolákba április 21–22-én lehetett jelentkezni. Minden gyermeknek, aki augusztus 31-ig betölti a 3. évét, szeptembertől legalább napi négy órában óvodai nevelésben kell részesülnie annak érdekében, hogy időben elkezdődhessen a gyermekek közösségbe szoktatása és felkészítése a majdani iskolakezdésre. A felvételt a szülőknek, gondviselőnek szükséges kérelmeznie. Az Oktatási Hivatal levélben hívta fel az érintett szülőket, gondviselőket figyelmét a határidőkre, tudnivalókra.

Az óvodakezdés halasztását április 15-ig kérelmezheték a szülők a területileg illetékes járási hivatalnál. Ha családi körülményei, sajátos helyzete ezt indokolja, a gyermek egy évig (annak az évnek augusztus 31-ig, amelyben negyedik évét betölti) menthető fel az óvodai foglalkozások alól.

Minden gyermek, aki augusztus 31-ig betölti a hatodik életévét, tankötelessé válik.

A tankötelezettség halasztása kizárólag azok esetében lehetséges, akik számára az Oktatási Hivatal engedélyezte, hogy további egy nevelési évig óvodában maradjanak, vagy akik rendelkeznek az erre vonatkozó, a területileg illetékes pedagógiai szakszolgálat szakértői bizottsága által kiállított szakvéleménnyel. (OH)

Pályázatok

Összeállította: **Karkó Ádám**

Méhbarát kertek

A *Méhészet* folyóirat együttműködésben a Drót alkotói portállal, a Magyar Írószövetséggel és az xForest.hu-val művészeti pályázatot hirdet *Méhbarát kertek* címmel. Általános kérdéseik mindenkit foglalkoztatnak: Miért fontosak a méhbarát kertek? Milyen eszközökkel tudjuk méhbaráttá tenni a környezetünket kicsiben és nagyban? Mi történik jelenleg a beporzó rovarokkal? Milyenné válna a világ a méhek és más beporzó rovarok nélkül?

Pályázók köre: A pályázók három kategóriában és két korcsoportban mérhetik össze egymással tudásukat és kreativitásukat. A két korcsoport a 3–14 éves (gyerek) korig tartó korosztály, illetve a 14 év felettek (felnőtt).

Beküldési határidő: 2022. május 20.

További információ:

<https://xforest.hu/mehbarat-kertek-palyazat/>

Selyemutak Ifjúsági Kutatási Ösztöndíj

Az UNESCO második alkalommal írta a *Selyemutak Ifjúsági Kutatási Ösztöndíj – Fiatal kutatók kapacitásának és hozzájárulásának megerősítése* elnevezésű pályázatát. Az UNESCO Selyemutak Program keretében folyó munka célja a selyemutak gazdag történelmének, közös örökségének és szellemiségének jobb megértése. Ehhez járul hozzá a Kínai UNESCO Nemzeti Bizottság támogatásával megvalósuló pályázati lehetőség is, amellyel ösztönözni kívánják a fiatal kutatókat a selyemutak közös örökségének további tanulmányozására. A támogatásra minden országból pályázhatnak posztgraduális kutatók, akik a jelentkezés időpontjában 35 évesek, vagy annál fiatalabbak.

Jelentkezési határidő: 2022. május 31.

A felhívásra benyújtott pályázatok közül a bíráló testület 12 nyertes kutatási projektet választ ki. A nyertes projektek külön-külön 10.000 USD (körülbelül 3,3 millió forint) összegű támogatásban részesülnek.

További információ:

<https://unesco.hu/palyazatok/selyemutak-ifjusagi-kutatasi-osztondij-107400>

MobilBalaton Videóverseny 2022

A Magyar Mozgóképfesztivál és a Cinemira Nemzetközi Gyerek- és Ifjúsági Filmfesztivál videóversenyét hirdet 20 év alatti fiataloknak. Pályázni lehet egy másfél perces filmmel. A pályázatot Északi part és Déli part témában írták ki. Műfaji megkötés nincs, akár animáció, élőszereplős kisfilm vagy videóklip is benyújtható a pályázaton.

Beküldési határidő: 2022. május 25.

A pályázók filmjei közül kiválasztott legjobb három film értékes díjban részesül.

További információ:

<https://www.kidfilmfestival.hu/2022/02/24/cinemira-kids-mobilbalaton-2022/>

Erdők ölelése, vizek csobogása

A Debreceni Nagyerdőért Természetvédelmi és Kulturális Egyesület *Erdők ölelése, vizek csobogása* címmel pályázatot hirdet irodalmi (vers-, próza-, meseíró) és természetfotós kategóriában.

Pályázók köre: pályázatot nyújthatnak be a hazai és határon túli általános és középiskolások. A pályázat mindkét kategóriában három korcsoport szerint nyújtható be. A pályázat korcsoportjai mindkét kategóriában:

- 6–9 éves korosztály (2013 és 2016 között születettek)
- 10–14 éves korosztály (2008 és 2012 között születettek)
- 15–19 éves korosztály (2002 és 2007 között születettek)

Beküldési határidő: 2022. június 28.

Minden kategória első hat helyezettje értékes jutalomban részesül. A helyezett pályaműveket megjelentetik a pályázat kiírásának alkalmából kiadott könyvben.

További információ:

<https://pafi.hu/palyazat/erdok-olelese-vizek-csobogasa>

Legfrissebb és régebbi
lapszámainkat, cikkeinket
megtalálják a

folyoiratok.oh.gov.hu
oktatas.hu/uj-kozneveles
weboldalakon

MÉG ILYET?!

LEGYEN ÖRÖM A TANULÁS!
ÉRDEKES TANANYAGOT MINDENKINEK!

ILLUSZTRÁCIÓS KIÁLLÍTÁS

A REFORMÁTUS TANANYAGFEJLESZTŐ CSOPORT
KIADVÁNYAINAK GRAFIKÁIBÓL

PROGRAMSOROZAT

GYEREKEKNEK, CSALÁDOKNAK,
PEDAGÓGUSOKNAK ÉS ÉRDEKLŐDŐKNEK

AZ EVANGÉLIKUS ORSZÁGOS MÚZEUM ÉS A
REFORMÁTUS TANANYAGFEJLESZTŐ CSOPORT
KÖZÖS SZERVEZÉSÉBEN.

Református
Tananyagtár

reftantar.hu

IDŐPONT:

2022. JÚNIUS 9-12.

HELYSZÍN:

EVANGÉLIKUS ORSZÁGOS MÚZEUM

1052 BUDAPEST, DEÁK TÉR 4.

EVANGÉLIKUS
ORSZÁGOS
GYŰJTEMÉNY
MÚZEUM

Részletes
program
hamarosan!

Református
Tananyagfejlesztő
Csoport

A BELÉPÉS DÍJTALAN!

Egyes programokra előzetes
regisztráció javasolt a kis
csoportlétszám miatt.

A KÁLVIN KIADÓ STANDJÁNÁL **30%-OS KEDVEZMÉNYT KAPNAK**
A RENDEZVÉNY LÁTOGATÓI A REFTANTÁR KIADVÁNYOK FOGYASZTÓI ÁRÁBÓL
A 93. ÜNNEPI KÖNYVHÉT IDEJE ALATT.